

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra sociální pedagogiky

Socializace dětí mladšího školního věku ve fotbalovém prostředí

Bakalářská práce

Autor: Adéla Kutifelová
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální pedagogika se zaměřením na výchovnou práci v etopedických zařízeních

Vedoucí práce: Mgr. Alena Knotková.
Oponent práce: doc. PhDr. Jiří Semrád, CSc.

Hradec Králové

2020

Zadání bakalářské práce

Autor: Adéla Kutifelová

Studium: P17K0264

Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice

Studijní obor: Sociální pedagogika se zaměřením na výchovnou práci v etopedických zařízeních

Název bakalářské práce: **Socializace dětí mladšího školního věku ve fotbalovém prostředí**

Název bakalářské práce Soocialisation of children in younger school age in football world
AJ:

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

V bakalářské práci budou podány základní charakteristiky pojmů jako jsou socializace - její definice a mechanismy, mladší školní věk, sociální skupina a definice pojmu sport a jeho vlivu na socializaci. Dále zde přiblížím konkrétní sociální skupiny a jejich složení - fotbalové družstvo. V praktické části bude proveden výzkum, jehož cílem bude zjistit jakým vlivem ovlivňuje sport socializaci. Dále jak sport formuje osobnost dítěte a formuje jeho vzorce chování. K výzkumu bude použit kvalitativní metoda sběru dat.

Garantující pracoviště: Katedra sociální pedagogiky,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Alena Knotková

Oponent: doc. PhDr. Jiří Semrád, CSc.

Datum zadání závěrečné práce: 6.11.2014

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval pod vedením vedoucího bakalářské práce samostatně a uvedl jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové 25.6. 2020

.....

Poděkování

Děkuji paní Mgr. Knotkové Aleně za čas, který mi věnovala při konzultacích a metodickou pomoc, kterou mi poskytovala jako vedoucí této bakalářské práce při jejím zpracování.

Anotace

KUTIFELOVÁ Adéla, *Socializace dětí mladšího školního věku ve fotbalovém prostředí.*

Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2020, 61 stran. Bakalářská práce

Bakalářská práce se zabývá zkoumáním socializace dětí mladšího školního věku. Teoretická část bakalářské práce je zaměřena na proces socializace a výchovy, dále na mladší školní věk a charakteristiku fotbalového prostředí dětí mladšího školního věku, včetně rodiny hráče. Projekt následně porovnává tři české fotbalové kluby různé výkonnostní úrovně. Kde se zabývám ambicemi rodičů, dále zapojením dětí do dalších aktivit a také vztahy v kolektivu fotbalového prostředí.

Klíčová slova: *mladší školní věk, fotbal, socializace, rodiče*

Annotation

KUTIFELOVÁ Adéla, *Socialisation of children in early school age in football area*

Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2020, 61 pages. Bachelor Degree Thesis.

Bachelor work is dealing with research in process of socialisation of children in younger school age. Theoretical part focus on process of socialisation and upbringing and is followed by characteristics of football environment and competition system for children in younger school age including attitudes of parents of such young football players. The second part involves project of comparison of three football clubs of different performance level. In the research I focus on parents ambition, involvement of young children in other sport disciplines apart of football and relations inside football training groups.

Keyword: younger school age, football, socialisation, parents

Obsah:

Úvod	9
1. SOCIALIZACE NEBO VÝCHOVA.....	10
1.1 Fáze a etapy socializace.....	11
1.2 Faktory socializace	12
1.3 Rodina jako faktor socializace.....	13
1.4 Škola a vrstevnické skupiny při socializaci	14
1.5 Vliv médií v procesu socializace	15
1.6 Socializace prostřednictvím sportu	16
1.7 Socializace a výchova.....	18
2. MLADŠÍ ŠKOLNÍ VĚK	19
2.1 Biologický vývoj.....	19
2.2 Psychologický vývoj	21
2.3 Tělesný vývoj a motorika	21
2.4 Sociální vývoj	22
3. POJETÍ TRÉNINKU FOTBALOVÉ MLÁDEŽE	
JAKO PROSTŘEDEK SOCIALIZACE	24
3.1 Rozdělení dětí a mládeže v ČR do věkových kategorií	24
3.2 Soutěže mládeže a přípravek	25
3.3 Charakteristika tréninku dětí a mládeže	26
3.4 Fotbalový trenér a jeho osobnost	29
3.5 Vzdělávání trenérů	31
3.6 Přístupy rodičů k mladým sportovcům.....	32
3.6.1 Rodičovské výchovné styly.....	32
4. PROJEKT A VÝSLEDKY EMPIRICKÉHO ŠETŘENÍ.....	35
4.1 Teoretická východiska	35
4.2 Cíle a úkoly empirického šetření.....	36
4.3 Reálné hypotézy.....	37
4.4 Analýza výzkumných nástrojů.....	37
4.5 Popis vzorků respondentů.....	38
4.6 Organizace empirického šetření.....	39

5. PREZENTACE VÝSLEDKŮ	40
5.1 Ověrování reálných hypotéz	40
5.1 Dílčí závěry	49

6. ZÁVĚR

7. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

8. SEZNAM PŘÍLOH

1. ÚVOD

Fotbalu se věnuje čtvrt miliardy lidí téměř ve více než 200 zemích světa. Už jen tento fakt hovoří o fotbalu jako fenoménu současné doby. Jedná se o sport, který je dostupný téměř pro každého bez rozdílu věku, pohlaví, národnosti, či vyznání.

Ve své bakalářské práci se věnuji prostředí sportu, neboť se v něm takřka celoživotně pohybuji a konkrétně na prostředí nejrozšířenějšího sportu planety – fotbalu. Pozornost zaměřuji na popsání socializačního prostředí tří různých fotbalových klubů různých výkonnostních úrovní. Jaké vlivy v těchto různých fotbalových klubech působí na děti mladšího školního věku a jak na prostředí sportu – fotbalu nahlíží rodiče z pozice ambicí a rozvoje domnělého talentu jejich dítěte.

Cílem překládané práce je popsat vlivy, které má fotbalové prostředí na jedince v mladším školním věku. Propojením teoretické práce a vlastního výzkumu jsem si zvolila následující vědecko-výzkumný problém: **Vedou přehnané ambice rodičů k tlaku na výsledek a na přístup klubu k práci s mladými adepty?**

Ústřední hypotéza mé bakalářské práce zní: Kluby vyšší úrovně s vyšší mírou specializace fotbalového tréninku omezují děti v přirozeném pohybovém rozvoji, k čemuž přispívá brzká specializace fotbalového tréninku podporovaná vysokou ambicí rodičů.

Charakter bakalářské práce je teoretické-empirický. Ke zpracování práce jsem v empirické části použila dotazník vlastní konstrukce. Metodu zpracování práce jsem si zvolila literární, obecně logické metody, metodu komparativní a metodu dotazování realizovanou pomocí dotazníku, který je formou polostrukturovaného rozhovoru.

1. SOCIALIZACE A HLAVNÍ SOCIALIZAČNÍ FAKTORY

Socializace je proces, během kterého se jedinec jako základní biologický tvor stává prostřednictvím interakcí s druhými lidmi sociální bytostí schopnou chovat se jako člen určité skupiny nebo celé společnosti s přijetím jejích hodnot a vzorců chování.

Proces socializace je sice celoživotní, vzniká narozením a končí úmrtím, ovšem ve sportu vlivem věkem ohraničeného úseku kariéry je zároveň procesem limitujícím kariérní úspěch. V kolektivních sportech, kterým fotbal bezesporu je, má míra socializace, tedy míra podřízení se kolektivu a zároveň schopnost ovlivnění kolektivu zcela klíčový význam. Neboť socializace je proces oboustranný, jedná se o interakci mezi prostředím a člověkem, kde oba subjekty mají schopnost ovlivňovat se navzájem. Pro úspěch v kolektivním sportu je rovnováha mezi podřízením se, a naopak ovlivněním okolního prostředí zcela zásadní. Sportovní kolektiv vyhledává své vůdce, vůdcovské vlastnosti a podpora vůdcovství jsou ve sportu nejvyhledávanější atributy při selekci hráčů. Socializace ve sportu je také hodnotově normativní, trenéři jasně určují disciplínu kolektivu a napomáhají tak přirozenému prostředí pro vytváření vůdců. Socializace tak utváří vlastní hodnoty a učí normám. Proces socializace je plánovitý a zároveň nahodilý. Cílená výchova v rodině a vzdělávací proces ve škole je konfrontován nepřeborným množstvím aktivit a situací, které vznikají při sportovním zápolení, výhrách a prohrách kolektivu. (Giddens, 1997)

Socializace tedy především začleňuje jedince do systému společenských vztahů s jinými lidmi, které pomáhá vytvářet nebo ovlivňovat. V širším pojetí je procesem socializace vývoj, kterým se jedinec stává schopným žít v příslušné společnosti. Socializace je tak interakčním procesem. Postupné včleňování člověka do společnosti a utváření jeho osobnosti probíhá neustálým kontaktem a neustálým sledováním chování jedince v různých situacích. Sport s rychle se střídajícími pocity výhry a prohry přináší větší počet impulsů, kterými se jedinec rychleji začleňuje nebo naopak vyčleňuje ze sportovního kolektivu. Cílem socializace je naučit se žít s druhými lidmi, získávat výhody kolektivního soužití, efektivně s druhými kooperovat, komunikovat a prosazovat své zájmy. (Giddens, 1997)

Socializace osobnosti člověka se realizuje prostřednictvím pasivního i aktivního sociálního učení, v němž si člověk osvojuje určitý systém kulturních poznatků, norem a hodnot, sociálních rolí, dále způsobů chování a jednání. Umožňuje mu začlenit se úspěšně do určité společnosti a aktivně se

účastnit společenského života. V procesu učení se člověk učí reagovat a chovat tak, jak je to nezbytné pro uspokojení jeho potřeb. (Coakley, 2008)

1.1 Fáze a etapy socializace

Ondrejkoivič (2005) uvádí tři fáze socializace:

1. Socializace a začínající individualizace
2. Individualizace a personalizace
3. Enkulturation a socializace

Podle Havlíka (1996) můžeme vnímat průběh socializace jako čtyři fáze životní dráhy. Ta se prolíná i s popsány vývojovými fázemi života:

Období	Vývojová fáze	Věk	Charakteristika
Dětství (jedinec je problém pro své okolí)	Rané dětství	Do 3 let	jedinec je závislý na rodičích
	Předškolní věk	Do 6 let	pravidelné kontakty s vrstevníky, uvědomění si sebe sama
	Mladší školní věk	Do 12 let	osvojování si nových rolí spojených s plněním povinností,
	Starší školní věk	Do 15 let	formování zodpovědnosti
Mládí (jedinec je problémem pro sebe samotného)	Puberta	Do 18 let	biologické dospívání, potřeba odpoutat se od rodiny
	Mládí	Do 21 let	jedinec se stává dospělým, nové role, práva a povinnosti
Dospělost (období, kdy jiní jsou problémem pro mě)	Raná dospělost	Do 30 let	narození dítěte přináší zásadní změnu životního stylu
	Druhá etapa dospělosti	Do 45 let	změny v oblasti povolání (kariéry)
	Třetí etapa dospělosti	Do 60 let	změna podoby rodinného života, osamostatňování dětí
	Stáří	Nad 60 let	období, kdy se opět jedinec stává problémem pro ostatní

Tab 1. Vývojové fáze života a jejich charakteristika (Havlík, 1996)

1.2 Faktory socializace

Na začlenění jedince do prostředí kolem něj působí několik společenských sfér, které jej přímo nebo nepřímo ovlivňují. Literatura uvádí následující čtyři prostředí:

Mikroprostředí – rodina, školní třída, sportovní družstvo (tým); tedy dennodenní interaktivní prostředí, které na jedince reaguje ihned, nejrychleji produkuje zpětnou vazbu.

Mezoprostředí – je definováno několika mikroprostředími daného jedince, se kterými vstupuje do vzájemné interakce. Prostředí školní třídy reaguje na účast jedince ve sportovním týmu. Jedinec může v mezoprostředí získávat výhodu nebo nevýhodu působením v různých mikroprostředích.

Exoprostředí – prostředí, se kterým není člověk v bezprostředním kontaktu, ale se kterým je seznamován nějakým prostřednictvím; například dítě ve školce je částečně ovlivňováno exoprostředím jeho budoucí základní školy)

Makroprostředí – jedná se o prostředí národa, ekonomiky, kultury, morálky, politiky a práva. Má velký dopad na ostatní prostředí a logicky na samotného jedince.

Objekt socializace je jedinec na něhož je působeno. Subjekt socializace je jedinec, který působí. (Helus, 2015)

Mechanismy socializace

Jedná se o procesy učení, kterými si jedinec osvojuje určitý obsah sociálního chování a regulační procesy působením činitelů socializace. Socializačním činitelem jsou především sociální skupiny, do kterých je jedinec začleněn. Rovněž osoby, se kterými vstupuje do vztahů.

Klasickým příkladem mechanismu socializace je hra, učení nebo práce.

Hra charakterizuje chování, které není výsledkem žádného plánu, ale zároveň není samoúčelné. Spontánnost, improvizace, dobrovolnost, citová zainteresovanost a fantazie jsou základní atributy hry. (Helus, 2015)

Učení přináší obohacení lidské zkušenosti. Jedná se však o záměrné a systematické získávání vědomostí, dovedností, návyků a lidských forem chování a osobních vlastností. Učení můžeme dělit i na tři druhy, a to intelektuální, motorické a sociální.

Práce je uvědomělá činnost zaměřená na hmotných a duchovních hodnot. Může být tělesná-manuální nebo duševní. Práce má klíčový význam pro rozvoj psychiky člověka. (Helus, 2015)

Klíčovými socializačními faktory jsou

- Rodina
- Škola
- Vrstevnická skupina
- Média kolem nás

(Helus, 2015)

1.3 Rodina jako faktor socializace

Rodina bývá definována jako malá primární neformální skupina, jejíž vliv na socializaci dítěte je nepostradatelný a těžko nahraditelný. Probíhají zde silné citové vazby a podílí se na vytváření jedinečné osobnosti dítěte. Právě v rodině dítě poprvé přichází do kontaktu s okolním prostředím, učí se vnímat chování ke své osobě, mezi rodinnými příslušníky, ale i interakci rodiny s vnějším prostředím. Působení rodiny je nejvýznamnějším socializačním činitelem. Z generace na generaci předává kulturní, morální i ekonomické hodnoty. V současné době se mění tradiční pojetí rodiny. Především kritérium spojení rodičů institucionálně zákonným svazkem již není vždy naplněno, a přesto tyto soužití mohou fungovat jako rodina.

Rodina je výchozí prostředí, se kterým dítě přichází do styku. V rodině se zakládá řada budoucích kvalit osobnosti dítěte. Jde například o charakter, schopnosti, rozvinutí základů inteligence. Řada kvalit dítěte se zakládá již v raném dětství, kdy ještě nepůsobí jiné faktory.

Při výchově v rodině nastává jeden zásadní problém. Kvalitní výchova je založena na znalosti a pochopení možností dítěte, nižší kvalitu dítěte si mnohdy rodina nechce připustit. Což může být velkým problémem právě v oblasti sportovních – talentových ambicí rodičů. (Havlík, 1996)

Tlak rodiče

Dostáváme se zde ke klíčovému faktoru přirozeného vývoje dítěte ve sportu, jeho přirozeného prosazování v kolektivu, vnímání struktury kolektivu a možností kolektivu. Jak uvádí A. Plachý a L. Procházka (2019), rodiče, které jsou schopni se o své dítě starat od narození

s perspektivou pro vrcholový sport je nutné upozornit, že sázka na jedinou kartu může být velmi nebezpečná. Aktivita rodičů je v popisovaném věku začátku školních let klíčová pro nastavení pravidelného režimu. Přílišný tlak však může vypěstovat averzi k fotbalu a sportu vůbec. Jestliže bude mít rodič přehnané nároky přesune motivaci dítěte od snahy prosadit se přirozeně v kolektivu ke snaze uspokojit přání rodiče, které je při výchově dítěte vrozené. Dítě tak nebude vnímat sport jako nástroj vlastního rozvoje. (Plachý, Procházka, 2016)

1.4 Škola a vrstevnické skupiny při socializaci

Škola představuje institucionalizované prostředí socializace. Jedná se o klíčový prvek v rozvoji dítěte, neboť nastavuje jeho postoj k přístupu ke vzdělávání a učí ho nově zaujímat postoje k novým sociálním okolnostem, se kterými se dítě setkává. Děti nastupující školní docházku pochází z různých sociálních prostředí. Na osobnosti pedagoga hodně závisí počáteční školní úspěch žáka. Učitel je osoba, která pomáhá dítěti s adaptací na školní prostředí. Nezprostředkovává pouze přístup k informacím, ale celou svou osobností je pro žáka vzorem a formuje jeho charakter. (Šulová, 2005)

Stejně tak sportovní trenér, který školní instituci doplňuje při fotbalovém tréninku. Trenér má nespornou výhodu v zábavnosti sportovního prvku, který dítě vyhledává především kvůli zábavě. Snáze tak přijímá nová pravidla a plnění povinností. (Plachý, Procházka, 2016)

Vedle utříděného předávání informací a hodnocení dítěte při zvládnutí svých úkolů a povinností je základní funkcí školy především prvek socializační. Dítě se zde rozvíjí při vytváření obrazu o sobě, osvojuje si pravidla vystupování ve formálních a neformálních skupinách.

Dalším prvkem je integrace. Škola ve třídě spojuje rozdílné žáky pocházející z různých sociálních vrstev obyvatelstva, mající různé rodinné zázemí. Děti si vytváří názory na jiné lidi. Na základě těchto názorů pak dochází k distanci od některých rolí.

Další z funkcí školy je personalizační a hlavně kvalifikační, potřeba je rovněž zmínit funkce výchovné, poradenské a pečovatelské. Během školní docházky se začínají selektovat rozdíly ve výkonu a znalostech, které žáka dále ovlivňují v orientaci na profesní dráhu. (Šulová, 2005)

Vrstevnická skupina

Vrstevnická skupina hraje v socializaci jedince významnou úlohu. Vztahy v ní jsou rovnocenné, nezávislé, dítě ostatní děti nepotřebuje tolik jako rodiče, a proto s nimi může testovat hranice a odhalovat následky činů, které před druhými dělá. Vazba na rodinu sice bude stále trvat,

ale zvláště v období adolescence vzrůstá důležitost vrstevníků jako činitelů socializace. Velkou roli hrají pozitivní referenční skupiny, se kterými se dospívající srovnávají a identifikují, a negativní referenční skupiny, proti nimž se vymezují. Dítě se s vrstevníky stýká většinou již v útlém dětství, ale vliv na utváření osobnosti dítěte má vrstevnická skupina spíše až koncem předškolního věku. K výraznějšímu posílení socializační role vrstevníků dochází až na druhém stupni základní školy, kdy se třída stává zdrojem určité jistoty a bezpečí (předtím to byl učitel). Inteligence a vzdělanost získaná přiměřenou pílí bývá ceněnou hodnotou, oblíbenost znamená solidaritu a pozitivní ladění. „Uspokojivá pozice ve třídě může patřit do kategorie ocenění kompetencí, získání vlivu nebo oblíbenosti. Skupinová identita je pro dospívajícího velmi významnou hodnotou, protože posiluje jeho pocit jistoty a bezpečí v době, kdy se emancipuje z vazby na rodinu (jako dosavadního hlavního emočního zázemí). (Helus, 2015)

Pro vrstevnické skupiny je tedy charakteristické, že:

1. Rodinné autority – rodiče – nahrazují dohodnutá pravidla, hodnoty a normy dané adolescentské komunity. Ty se zpravidla velmi podobají “kultuře dospělých”.
2. Vrstevnická skupina nabízí nejvíce prostoru pro otevřenou konfrontaci různých hodnot a norem.
3. Jako člen subkultury jedinec „testuje” toleranci dospělých a solidaritu vrstevníků. Specifické provokativní chování přispívá ke generační solidaritě a zároveň je ukazatelem akceptovatelnosti hodnot a norem “světa dospělých

(Helus, 2015)

1.5 Vliv médií v procesu socializace

Média jsou prostředky, kterým říkáme komunikační, a které jsou schopné předávat informace širokým skupinám lidí (Média a společnost, Jiráček, Köpplová, 2003). Informují nás o dění ve světě, přináší nám zprávy a informace, které denně potřebujeme. Masmédia můžeme také nazývat hromadné sdělovací prostředky.

Mezi tyto prostředky řadíme především televizi, rádio, tisk, internet a dnešní fenomén, kterými jsou sociální sítě. Média jsou vedle rodiny a školy, důležité prostředky, které formují mladého jedince. Ačkoliv v mladším školním věku je jejich role zatím omezená, nelze ji zcela zanedbávat. Velkou roli hrají především počítačové hry, které vytvářejí vlastní komunity mezi

děti. Sport zde bývá ideální protiváhou samostatného trávení volného času. Na základě médií však často může dojít i k volbě zájmové organizace, kterou je v našem případě fotbalový klub. Zrovna fotbal jako nejmedializovanější sport na světě získává dennodenní pozornost všech věkových skupin populace. Děti se často snaží napodobovat své oblíbené hrdiny, jejich reálnost přinášeny televizí může významově převyšovat smyšlený svět počítačových her. (Jiráček, Köpplová, 2003)

Pozitivní vlivy médií na dítě mladšího školního věku představují především možnosti nepřímého učení v přitažlivé, zábavné a moderní formě. Navíc ovládnutí počítače i pomocí počítačových her podporují u dětí rozvoj schopností potřebných pro úspěšné zvládnutí přechodu na základní školu. Jedná se například o rozvoj zrakového vnímání, soustředění, přemyšlení. Vhodnými hrami se může podpořit i vývoj senzomotoriky, početní představivosti. Rozvíjí se i jemná motorika. V dnešním často on-line světě je aktivní přístup k novým technologiím žádoucí od mladého věku. (Stašová, Slaninová, Junová, 2015)

Negativní vlivy médií na dítě v tomto věkovém období mohou být především návyk a pasivní konzumace. Ta je možno považovat za nejzávažnější z negativních vlivů například nepřeborné šíře televizních programů. Fantazie a vlastní aktivita dětí bývá takto významně potlačována. Dalším nebezpečím je fyzická a psychická nepřiměřenost obsahu televizního vysílání. Následně dlouhé sezení u počítače, herních konzolí nebo televize nepřispívá ke správnému formování těla při jeho rychlém růstu. Nesprávné držení těla tak vede k tendencím oslabeného svalstva, obezity nebo i zhoršení zraku. (Stašová, Slaninová, Junová, 2015)

1.6 Socializace prostřednictvím sportu

Je nesporné, že sport je ideálním základem pro rozvoj zdravého těla, vhodným prostředkem výchovy, neboť přináší aspekt úspěchu při překonávání překážek a zvyšování hranic tělesných možností každého jedince. Zároveň je prokázána jeho vhodnost pro rozvoj sociálních dovedností a kladný vliv na zdraví. Ve spojení se školou může být odpovídající učebním prostředím, jelikož zde neklade důraz na výhru či prohru, ale soustřeďuje se na maximální zapojení všech dětí do různých pohybových aktivit. Sporty rozvíjejí sociální a osobní schopnosti každého jednotlivce, zprostředkovávají zábavu, jsou měřítkem úspěšnosti, umožňují získávání dovedností a mají vliv na zlepšování a rozvoj správného sportovního chování. (Macák, Hošek, 1989)

Většina škol zařazuje do svého týdenního rozvrhu dvě hodiny tělesné výchovy. Hlavním úkolem tělesné výchovy ve škole je naučit žáky, jakým nejvhodnějším způsobem rozvíjet pohybové dovednosti a pohybový režim ve volném čase i mimo školní tělesnou výchovu. Moderní pojetí školní tělesné výchovy může zdůrazňovat a odhalovat individuální pohybové předpoklady a spolupracovat s blízkými sportovními kluby na hlubším rozvoji talentových schopností takového dítěte. Základním požadavkem je však kladné a příjemné prožívání pohybových aktivit ze strany dětí a upevnění si přirozeného zájmu o pohyb. Jednostranná orientace na pohybovou výkonnost by měla ve školním sportu zůstat v pozadí. (Brůna, 2007)

Soutěživost bývá mnohdy mylně pokládána za klíčový prvek sportovní dětí. Právě důraz na plnění výkonových požadavků v rámci školní tělesné výchovy vyhovuje pouze pohybově nadanějším a fyzicky disponovaným dětem. Kolektivy sportovních klubů lépe sdružují děti s podobnými pohybovými předpoklady. V klubech se tak málokdy setkávají jedinci různých pohybových předpokladů. U dětí tak zcela mizí strach ze špatného výkonu, který se naopak může objevovat v případě známkových výkonů ve školní tělesné výchově. Převážná část průměrně a podprůměrně disponovaných dětí prožívá ve známkové tělesné výchově frustraci, pocity ztráty důstojnosti, strachu z neúspěchu s navozením potřeby vyhnout se účasti na tělesné výchově. Často se toto projevuje u dětí obézních a jinak nešikovných nebo z domova nevhodně pohybově vedených, které naopak potřebují co nejvíce zvládnutých podnětů z oblasti pohybových aktivit. (Svoboda, 2014)

Nevhodné formy využití sportu

Obecný názor, že sport buduje charakter dětí se příliš neshoduje s kritikou současné struktury soutěžního sportu pro děti. Ta vidí důsledky sportovní účasti v mnoha soutěžích převážně negativně. Kritiky se opírají o vzrůstající agresivitu, zpomalující se morální vývoj a nežádoucí sociální klima pro děti.

Rozšířenost sportu mezi dětmi a mládeží ukazuje na potřebu promítnutí běžných norem a hodnot vyzrálé společnosti do samotné organizace sportovních událostí, myšleno soutěží. Zde je nezastupitelná úloha národních sportovních svazů udržet sportování mládeže u pozitivních morálních hodnot, které přináší pravidelnost, systematičnost a přiměřenou psychickou zátěž, která je u soutěží nezbytná pro smysl sportu, ale nebezpečné pro správný rozvoj mladého dítěte.

Je tedy žádoucí ve větší míře zpřístupnit řízenou tělesnou výchovu i možnosti pro spontánní pohybové aktivity zejména méně pohybově nadaným a zájmově jinak orientovaným žákům. Zde je socializace sportem klíčová a důležitá pro udržení sebevědomí žáka. (Brůna, 2007)

1.7 Socializace a výchova

Výchova je součástí socializace a tvoří její těžiště. Oba tyto procesy však mají odlišný charakter. Socializace je nezáměrný a nahodile probíhající proces, který se uskutečňuje nahodile po celý život jedince. Člověk se tak postupně začleňuje do společnosti prostřednictvím nápodoby a interakce s vnějším prostředím. (Stašová, 2015)

Výchovou se naopak rozumí záměrný a cílevědomý proces, který probíhá na pozadí socializace. Smyslem výchovy má být kultivovaná bytost otevřená problémům současné civilizace. O výchově také můžeme hovořit jako o regulátoru, řídicím procesu, který má za úkol do jisté míry proces socializace usměrnit tak, aby byl co nejvíce v souladu s výchovnými cíli. Výchovu tedy můžeme považovat za těžiště socializace, neboť usnadňuje vrůstání člověka do společnosti. Toto zespolečňování urychluje a usnadňuje a člověk tak jejím prostřednictvím snáze přebírá společenské zkušenosti a postupně přejímá postoje a vlastnosti důležité pro život ve společnosti. Musíme také uvést, že důležitou roli při začleňování jedince do společnosti sehrává jeho vlastní aktivita. V tomto smyslu je člověk nejen objektem výchovy, ale zároveň subjektem vlastního vývoje a společenského dění. (Stašová, 2015)

Jak už bylo uvedeno, tak socializace jedince je proces, který probíhá v průběhu života, a to živelně, nahodile a odehrává se vždy v nějakém prostředí. V řadě definic se uvádí, že životní prostředí má velký podíl na kvalitě života člověka. Jedním ze základních předpokladů harmonického vztahu k prostředí je schopnost jedince přizpůsobit se sociálnímu prostředí, adaptovat se. Základem adaptace je, aby jedinec dokázal přijímat podněty a přizpůsobovat se podmínkám, které na něho působí prostřednictvím své aktivity a činnosti.

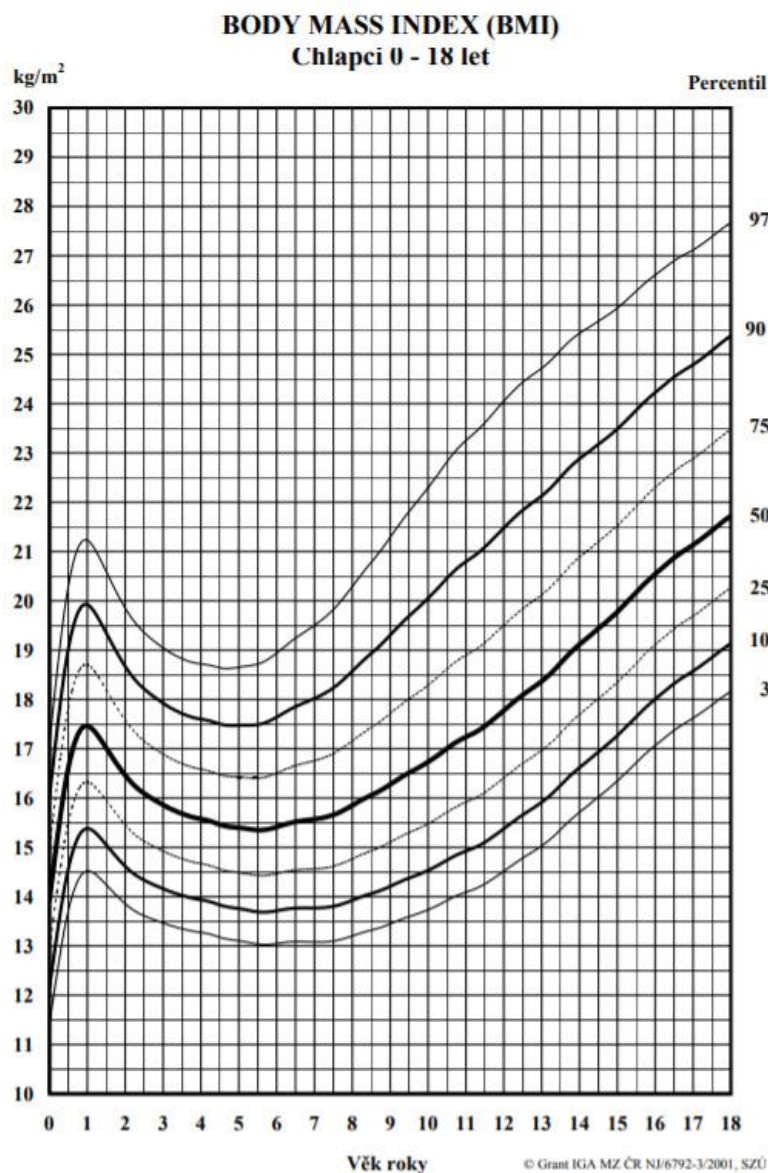
2. MLADŠÍ ŠKOLNÍ VĚK

Období mladšího školního věku začíná se zahájením školní docházky a končí s nástupem pubescence (přibližně v 11 až 12 letech věku dítěte). Nástup dítěte do školy je významným životním mezníkem. Mění se jeho dosavadní způsob života, dítě dostává novou sociální roli. Jeho život, lépe řečeno denní režim, dostává díky škole pevnější charakter. Dítě musí dodržovat pevně stanovená pravidla, na které nebylo doposud zvyklé. Pravidelnost získává na novém rozměru, neboť prostor pro úpravu denních procedur je minimalizován a dítě musí přizpůsobit samo sebe. Okolní prostředí na něj působí více pevně. Škola vnáší systém a pořádek do organizace života dítěte. Do způsobu získávání poznatků a vnáší požadavky i na jeho chování a jednání. (Šulová, 2005)

Mladší školní věk zahrnuje zhruba prvních pět let docházky. V tomto vývojovém období je pro dítě charakteristický především výškový růst (hovoříme o 6-8 cm v průměru za rok), což je samozřejmě doprovázeno zvyšováním hmotnosti. Dále se přesněji a jemněji vyvíjí motorika, dítě tohoto věku je mimořádně tělesně aktivní, což se projevuje při nejrůznějších pohybových a tělesných činnostech, hrách, cvičeních. Je nutné dítěti umožnit přijatelným způsobem vybit tuto aktivitu i během výuky a opakovaně tak získávat jeho soustředěnost. V opačném případě, se dítě v mnoha případech stává neposedným a není schopno držet delší dobu koncentraci. (Šulová, 2005)

2.1 Biologický vývoj

Průběh tělesného vývoje v období mladšího školního věku je charakterizován zpomalením růstu těla do výšky a intenzivnějším růstem objemu těla. Co se týče kostí a kloubních spojení, bývají stále velmi měkké a pružné. Oproti tomu zádové svalstvo je zatím nedostatečně vyvinuté. Pokud jsou děti často jednostranně nebo nepřiměřeně fyzicky zatěžovány či nevhodně vyživovány (pro dítě v tomto období je optimální nosit maximálně 10% ze své hmotnosti), mohou vznikat poruchy v držení těla a stavbě nohou. Zároveň při nevhodné výživě se mohou objevovat nadměrné přírůstky podkožního tuku. Ve svalech dětí zůstává méně hemoglobinu, tuků, bílkovin a anorganických látek, ale více vody než ve svalstvu dospělého. Svalstvo se postupně rozvíjí, přičemž chlapci v jednotlivých svalových skupinách dosahují větší síly. Obvykle se zahájením školní docházky se začíná zlepšovat koordinace jemné motoriky a začíná se prodlužovat postava. (Macák, Hošek, 1989)

Obr. 1 – Vývoj indexu BMI (porovnání výšky a hmotnosti s přibývajícím věkem dítěte) (Macák, Hošek, 1989)

Děti mladšího školního věku mají také větší objem srdce než dospělí. Tato skutečnost je prospěšná pro krevní oběh, děti mají proto rychlejší okysličování a výživu tkání. Srdeční frekvence se dokáže po vyšší fyzické či psychické zátěži vrátit do normálu velice rychle. Dětský organismus má díky nedostatečně vyvinutému dýchacímu svalstvu zvýšenou spotřebu kyslíku, děti proto při větším zatížení často zvyšují frekvenci dýchání, a tak se velmi rychle zadýchají. (Macák, Hošek, 1989)

V neposlední řadě bych ráda zmínila, že vývoj každého dítěte probíhá vždy individuálně, nerovnoměrně a v závislosti na bezprostředně nejbližším okolí dítěte, včetně materiálního nebo citového zajištění.

2.2 Psychologický vývoj

Účast dětského jedince na pravidelné školní výuce, působí především na poznávací vjemy dítěte. Vnímání je základní biologickou potřebou, jejímž cílem je příjem informací z vnějšího světa, umožňující adaptaci. Vnímání je současně branou, jíž vchází do paměti dítěte jeho veškerá individuální zkušenost, a také všechny vývojově vyšší formy poznání, představované různými druhy myšlení. (Nakonečný, 1998)

Na trenéra jsou v tomto období věku dítěte kladeny požadavky, aby vedl trénink velmi pestře, zajímavou formou, kde si přirozeně získává neustále obnovovanou pozornost dětí, jinak řečeno hráčů. Pozornost je stav vyznačující se tím, že jsme schopni po určitou, časově omezenou dobu, zaměřit veškeré své vnímání na jednu oblast jevů. Ostatní jevy upozadíme nebo si je rovnou přestáváme uvědomovat. Zvláštním znakem pozornosti je, že nemá žádný obsah, ale že je funkčně spojena se všemi psychickými procesy, s vnímáním, ale i emocemi a myšlením. (Plachý, Procházka, 2019)

U dítěte jsou tak kladeny stále větší nároky na jeho záměrnou paměť, což je však nutné rozvíjet pozvolna a nenásilnými metodami, abychom se nedostali do rozporu s vývojovými možnostmi mladého hráče. U dětí mladšího školního věku v úvodu školní docházky převládá mechanické zapamatování, tzv. mechanická paměť, která je však postupně nahrazována logickým myšlením. (Fajfer, 2005)

U dětí mladšího školního věku dochází také ke změnám v citovém prožívání, kdy se city stávají rozvinutějšími a bohatšími. „Požadavky školy jako disciplína a normy chování kladou na dítě poměrně velké nároky a nedovolují mu, aby dal své city najevo tak intenzivně, jak je právě prožívá. Ovšem ve většině případů by se dalo říci, že celkové osobnostní založení dětí této kategorie je extrovertní. Zaměřují se tedy na prostředí, které je obklopuje, jejich zájmy často souvisejí s bezprostřední činností, kterou vykonávají. Žáky mladšího školního věku samozřejmě také ovlivňuje a formuje třídní kolektiv, který posuzuje a hodnotí veškeré jednání a výkony každého jednotlivce. Ten si pak na základě tohoto „hodnocení“ získává postavení v třídním kolektivu. (Šulová, 2005)

2.3 Tělesný vývoj a motorika

Tělesný růst u většiny dětí je nadále rovnoměrný a poměrně pomalý. Pozvolné přírůstky svalové síly odpovídají malým změnám délek kostí, což dětem umožňuje poměrně snadno a přesně své tělo ovládat. Trvá „zlatý věk“ motoriky a pohybového učení. Je třeba zdůraznit, že tyto

jedinečně příznivé podmínky se týkají i nervosvalové soustavy a psychických procesů. (Votík, 2016)

Kategorie mezi 6. a 12. rokem věku bývají označovány jako „zlatý věk učení sportu.“ Od šesti let proto, že zhruba do 6 let trvá rychlý nervový vývoj a poté je již plynulejší. Dítě mezi 6. – 7. rokem věku dozrává ke schopnosti soustředit se a podřízovat se skupině a pravidlům, ačkoliv je stále zaměřeno především samo na sebe. V návaznosti se motorický vývoj mezi 6. – 7. rokem dostává do období vhodného pro trénink. Jedním typem tréninku je školní docházka, kde děti dělají činnosti, které je mnohdy nebaví a navíc vyžadují často plné soustředění a klid. V tom je výhoda fotbalu, který nabízí dětem přirozenější pohyb, zábavu a herní uvolněnost. (Votík, Zalabák, 2007)

Základní způsob výdeje a úhrady energie při pohybové činnosti se u žáků prvního stupně základní školy až do začátku puberty příliš nemění. Svalovou energii rychle vydávají, vyčerpávají a rychle obnovují. Vyhovuje jim tak krátkodobé střídání různých intenzit pohybu. Nejvíce unavují dlouhé monotónní aktivity, zejména nervový systém, který pak své negativní podrážděním přenáší na celý pohybový aparát. Nejvyšší intenzity by neměly jednorázově převyšovat 10-15 vteřin. Pak by měly následovat nízké intenzity, umožňující dětem plné vydýchání a přechod do zklidněné dechové frekvence. (Kučera, 2011)

2.4 Sociální vývoj

Pro socializaci dítěte je nástup do základní školy velmi významným krokem. Dítě se dostává do nového školního prostředí a rodina tak přestává být tím nejhlavnějším sociálním společenstvím, kam dítě patří. Dítě se stane nejen členem celé školní společnosti, ale také členem školní třídy, jejíž součástí bude na několik následujících let. Dítě je tak v kontaktu se svými vrstevníky a má možnost se od nich učit a osvojovat si různé sociální reakce, např. spolupráci, pomoc slabším, soutěživost nebo soupeřivost. Při nástupu do základní školy se nejprve dítě stará převážně samo o sebe a o své výsledky ve škole. Postupem času si začíná více všimnout i ostatních spolužáků, jejich počínání ve škole a začínají se navazovat první přátelské vztahy. V tomto věku se jedná nejprve jen o nestálá a náhodná kamarádství, která se mění v pevnější vztahy až ke konci tohoto vývojového období. Typické je také oddělené přátelství chlapců a dívek. Chlapci se sdružují ve větších skupinkách, dívky oproti tomu hledají jednu nebo dvě kamarádky, se kterými si budou opravdu rozumět.

V období mladšího školního věku znamená rodina pro dítě oporu, jistotu, a to jak sociální, tak i emoční. Zároveň rodina funguje pro dítě jako motivační činitel. Vnímá ji jako zdroj hodnocení a ocenění jeho práce ve škole. Škola je tak nejdůležitější sociální skupinou, která představuje určité místo, kde se dítě z hlediska sociálního vývoje učí zcela novým způsobům chování a jednání. Důležitou sociální skupinou je dále skupina vrstevníků, která již byla popsána v kapitole 1.4 výše. Pro dítě je kontakt s vrstevníky nepostradatelný. Děti se navzájem od sebe učí různými dovednostmi a modelům chování. Mají možnost porovnávat se s někým, kdo je s nimi na stejné vývojové úrovni a kdo jim tedy nejvíce rozumí.

S počátkem školní docházky se ovšem nemění pouze život dítěte, ale významným způsobem i život celé rodiny. V podstatě všem začínají nové povinnosti i nové sociální role. Vývoj dítěte, který bylo možné v některých případech zajistit pouze doma, nabývá nový sociální rozměr a rodičům kromě nutnosti stát se dítěti partnerem v přípravě a zvládnutí školních povinností jsou zde i některé přímo zákonné povinnosti jako dohlédnout na školní docházku. Pro některé rodiče může jít o první moment v jejich rodičovském životě, kdy mohou začít jako rodiče selhávat. (Ptáček, Kuželová, 2013).

3. CHARAKTERISTIKA FOTBALU DĚTÍ A MLÁDEŽE

3.1 Rozdělení dětí a mládeže v ČR do věkových kategorií

Mládežnické fotbalové soutěže organizuje Fotbalová asociace České republiky (FAČR), prostřednictvím svých organizačních regulí označených jako „Soutěžní řád mládeže.“ Regule Soutěžního řádu mládeže stanovují základní kritéria pro soutěžení a tréninkovou přípravu mladých hráčů. Udává principy, které mohou pořadatelé konkrétních akcí upravit jen částečně.

Zásadní je rozdělení soutěží na věkové kategorie, kde FAČR organizuje soutěže pokud možno vrstevníků, tedy hráčů stejného nebo podobného věku. Ve své práci se zabývám především dětmi mladšího školního věku, tedy hráči ve věku 6 – 12 let, jak ostatně vyplývá i z tabulky 1 uvedené v kapitole 2.2 výše. (Soutěžní řád, FAČR)

Fotbalové dělení věkových kategorií pracuje s rozdělením hráčů dle ročníku narození. Obvykle v dané soutěži se vzájemně potkávají hráči stejného ročníku, mnohdy dvou sousedících ročníků, maximálně však hráči v rozmezí 4 ročníků narození. Větší věkový rozdíl hráčů v jednom fotbalovém zápase není v žádném případě povolen. (Soutěžní řád, FAČR)

Kategorie	Kategorie mládeže	Věkové kategorie	Základní věk	Dovršený věk během sezóny	Třída ZŠ
Přípravky	Mladší přípravka	U6	5 let	6 let	1.
		U7	6 let	7 let	MŠ a 1. třída
		U8	7 let	8 let	1. a 2. třída
		U9	8 let	9 let	2. a 3. třída
	Starší přípravka	U10	9 let	10 let	3. a 4. třída
		U11	10 let	11 let	4. a 5. třída
Žáci	Mladší žáci	U12	11 let	12 let	5. a 6. třída
		U13	12 let	13 let	6. a 7. třída
	Starší žáci	U14	13 let	14 let	7. a 8. třída
		U15	14 let	15 let	8. a 9. třída
Dorost	Mladší dorost	U16	15 let	16 let	9. třída a SŠ
		U17	16 let	17 let	
	Starší dorost	U18	17 let	18 let	
		U19	18 let	19 let	

Tab 2. Rozdělení věkových kategorií ve fotbalových soutěžích FAČR (Soutěžní řád, FAČR)

Jelikož fotbalová sezóna probíhá stejně jako školní rok od podzimu do jara, bývá ve svém prostředí rozdělena přelomem kalendářního roku. Tento fakt mírně komplikuje jednoduchý matematický výpočet při určování povoleného věku hráče. Fotbal celoevropsky (celosvětově) používá označení „U“ z anglického „Under,“ což znamená, že například soutěž vypsanou pro hráče U9 mohou na začátku sezóny (zpravidla v srpnu) zahájit hráči ve věku 8 let, kteří v průběhu sezóny (zpravidla do konce června následujícího kalendářního roku) dovrší věk maximálně 9 let.

Mírnou anomálií jsou hráči narození v podzimních měsících, tedy po zahájení sezóny. Tito hráči zahajují diskutovanou sezónu U9 ve věku 7 let, během podzimních měsíců dovrší 8 let a konečně stanovených 9 let dovrší až další podzim, tedy po skončení sezóny U9. (Plachý, 2019)

3.2 Soutěže mládeže a přípravek

Ve své struktuře FAČR rozděluje strukturu soutěží dle regionů na

- Celostátní (hrají pouze dorostenecké týmy)
- Republikové / Čechy a Morava (hrají pouze dorostenecké a žákovské týmy)
- Krajské / 14 krajů ČR (hrají dorostenecké, žákovské a týmy přípravek)
- Okresní (hrají dorostenecké, žákovské a týmy přípravek)

Stejně tak se podle věku hráčů mění i rozměr hřiště, dále počet hráčů na hřišti a časová délka zápasu.

Věková kategorie	Počet hráčů v týmu	Rozměry hřiště	Délka zápasu	Alternativní délka pro nižší soutěže
Starší dorost U19, U18	10 + 1	Celé hřiště	2x 45 minut	
Mladší dorost U17, U16	10 + 1	Celé hřiště	2x 45 minut	2x 40 minut
Starší žáci U15, U14	10 + 1	Celé hřiště 100 x 62 metrů	2x 40 minut	2x 35 minut
Mladší žáci U13, U12	7 + 1	50x42 metrů Polovina celého	3x 30 minut	2x 30 minut
Starší přípravka U11, U10	5 + 1	25x 40 metrů Až 2 hřiště	3x 20 minut	2x 25 minut
Mladší přípravka U9, U8, U7, U6	4 + 1, alternativně 3+1	19x 30 metrů Až 3 hřiště najednou	2x 20 minut	

Tab. 3: Počty hráčů, rozměry hřiště a délka fotbalových zápasů mládeže (Soutěžní řád FAČR)

3.3 Charakteristika tréninku dětí a mládeže

Cílem tréninku a zápasů nejmenších je učit děti hrát fotbal v podmínkách odpovídajících jejich postupně se měnícím tělesným a psychickým možnostem. Těmto věkovým zvláštnostem je tedy uzpůsobena velikost hrací plochy, branek, míč, počty hráčů na hřišti a samozřejmě i pedagogické vedení dětí. Snahou je dostat nejmenší fotbalisty na hřiště a do hry, nikoliv do pozice střídajících nebo náhradníků, kteří čekají na okamžik, až budou smět hrát. Ve hře se tak potkávají momentálně lepší a slabší hráči a vzájemně si předávají dovednosti a vnímání hry.

Sníženým počtem hráčů se dosahuje co největšího zapojení hráčů do průběhu hry, kde všichni hráči mají šanci dát gól, nedělí se na obránce a útočníky. Menší hřiště je častěji dostává do kontaktu s míčem, protihráčem nebo brankovou příležitostí. (Kvaček, 2002)

Výsledek ve fotbale

Fotbal se vydal rovněž směrem snížené orientace na výsledek zápasu u všech kategorií přípravků, tedy u všech zápasů v kategoriích U6 až U11. Tlak, aby trenéři, rodiče nebo veřejnost nepočítali počet branek a měřili, kdo v zápase vyhrál nebo prohrál se české fotbalové asociaci skutečně povedl. Vedl dokonce až ke kompletnímu zrušení zveřejňování výsledků v těchto věkových kategoriích. Celý systém tak nabízí lepší možnost získávání herních zkušeností a zejména prožitku ze hry, který je tou hlavní motivací dětí k hraní fotbalu, nikoliv výsledek, kdo vyhrál a kdo prohrál. (Plachý, Procházka 2019)

Raná specializace a koncepce přiměřená věku

Vedení dětí v předpřípravkách (4 – 6 let)

Kategorie mezi 6. a 12 rokem věku bývají označovány jako „zlatý věk učení fotbalu,“ od šesti let proto, že zhruba do 6 let trvá rychlý nervový vývoj a poté je plynulejší. Dítě mezi 6. -7. rokem dozrává ke schopnosti soustředit se a podřizovat se skupině a pravidlům, ačkoliv je stále zaměřeno především samo na sebe.

Mezi dětmi mohou být i velké individuální rozdíly v biologické zralosti, které se smazávají až v pubertě. Kalendářně tak spoluhráči mohou být stejně staří, ale mentálně či fyzicky může být jeden posunut až o rozdíl 3 let. Proto je nutné v tréninku a v utkáních přistupovat ke každému hráči maximálně individuálně, ačkoliv je fotbal brán jako kolektivní sport.

Důležitá je komunikace s dětmi, komunikační dovednosti bývají často označovány jako klíčové pro světově uznávaného fotbalového trenéra, až poté přicházejí na scénu taktické prvky a schopnost učit technické dovednosti. (Plachý, Procházka 2019)

V mnoha klubech není možné dělení hráčů po ročnících a v týmu hrají hráči více ročníků pohromadě. V mnoha ohledech takové širší věkové složení zesložituje trénink a zpomaluje vývoj hráčů. Pokud je však trénink veden trenérem, který si dokáže poradit s kvalitativním rozdělením hráčů, a to různým pro různé úkoly, pak může takové sloučení mít i pozitivní prvky. Starší hráči mají větší zodpovědnost a učí se ji nést a pomáhat mladším. Mladší zase rychleji odkoukají dovednosti starších hráčů a mohou je napodobovat. Trenérův veledůležitý úkol je, aby tito mladší nepřeskakovali dovednosti, které se mají naučit prioritně a aby společné působení nebylo brzdou pro mladší i starší hráče.

Děti nyní přicházejí do klubu ve věku, kdy ještě vůbec neví, jestli je fotbal vůbec baví a většinou přicházejí z vůle rodičů. Není tam tedy ten kdysi platný předpoklad, že přichází pouze ten, kdo má rád fotbal.

Vedení dětí v mladší přípravce (7 – 9 let věku)

Období mladších přípravek využívá období, kdy dozrávají mozkové struktury a schopnosti více se soustředit na plnění svěřených úkolů. U někoho je možné říct, že již je schopen uvědoměle trénovat. Trenéři však stále oceňují, že děti jsou na tréninku při hrách tzv. živé až rozpustilé. Rozpustilost však přináší rozdílnost tempa při provádění cvičení. Ukazuje se rovněž temperamentová odlišnost dětí, která jde výchovou jen velmi těžce ovlivnit.

V mladších přípravkách fotbal učí děti, aby především měly rády míč, pohyb a schopnost bavit se tréninkem. Herní činnosti jednotlivce spočívají ve vedení míče, kličkování, přihrávání a střelení, vše s rozlišením potřebné síly. Dále přijímání a zpracování míče. Soubojové chování znamená především nevzdat se a snažit se bojovat o získání míče. Tělesný rozvoj zaměřený na koordinaci, rychlost, a sílu celého těla ve formě změn směrů pohybu, přeskokování, podlezení, lezení a základních gymnastických dovednostech, které připravují dětský organismus vyváženě a výborně kompenzují fotbalový pohyb. (Kotásková, 1987)

Ve věku mladší přípravky trenéři zatím nechtějí tlačit na týmový herní výkon, preference je stále v individuálním zlepšování. Ve věku 7 – 9 let začínají děti hrát opravdová utkání. Rozhodčí je zde představován jako ten, kdo pomáhá, aby se děti nehádaly a komu uvěří i máma s tátou. Ideální je pokud rodiče si dokáží přečíst pravidla dětské hry a jsou nápomocni trenérům. Při trénincích i při zápasech. Poznání druhé strany mince je důležité, aby rodiče doma nemluvili o rozhodčích nebo o trenérech a nenarušovali přirozenou autoritu ve sportovním kolektivu. Tento moment se odráží zejména v dětech samotných, které se snadno mohou naučit, že za jejich neúspěch může někdo jiný. Takto se nebuduje správná motivační struktura. (Plachý, Procházka, 2019)

Fotbalový trénink bývá veden ve skupinách nejlépe do 8 dětí na jednoho trenéra. Ve hrách není nutné děti rozdělovat dle výkonnosti, ale je možné individuálně přidělovat obtížnost provedení. (Plachý, Procházka, 2019)

Vedení dětí ve starší přípravce (10 – 11 let věku)

Hráči ve starší přípravce se již cítí jako zkušení hráči a stanovují si už své dlouhodobé sny a jsou ochotni je cíleně přetvářet v reálné cíle. Konkrétním projevem je sledování, jak to dělají slavní hráči fotbalu, které poznávají prostřednictvím médií. Hledání vzoru je velmi významná a citlivá otázka, u které je vhodné nenásilně usměrňovat volbu těch správných vzorů, včetně jejich konkrétních pozitivních projevů.

Trenér se stává partnerem dětí pro diskusi a je považován za velkou autoritu, díky tomuto navázání je vhodné udržovat aktivní kontakt s rodiči. V případě řešení i problémů nesouvisejících přímo se sportem. Dítě může doporučení trenéra vnímat lépe než pokyn rodiče.

Při zápasech se snažíme o rozvoj spolupráce, která se postupně z dvojice mění na trojice až šestice. Soutěžové chování má vzrůstající agresivitu i z hlediska zlepšování koordinace a rychlosti.

V tělesném rozvoji je vhodné se více zaměřit na koordinaci, rychlost a sílu celého těla. (Plachý, Procházka, 2019)

3.4 Fotbalový trenér a jeho osobnost

Trenér je osobnost, která otevírá hráčský a lidský potenciál. Aby trenér dosáhl svých učebních i výchovných cílů rozhodují i jeho sociální faktory, jak se dokáže chovat k hráčům, k rodičům. Dále jak je schopen své trénování začlenit do svého vlastního života. Nestačí pouze přicházet s organizačními formami vedení tréninku a aplikací doporučených cvičení. Mnohá jeho rozhodnutí vůči hráčům a rodičům mají etický charakter. Schopnost ovlivňování svých hráčů v jejich myšlení i chování je klíčová pro trenérský úspěch i úspěch kolektivu jako týmu. (Fajfer, 2005)

Trenér a hráč

Pro trenéra je na prvním místě hráč. Veškerá sportovní činnost je vytvářena pro sportovní růst a výchovu hráče. Princip hráče na prvním místě je vyjádřením celého mládežnického fotbalu, kterým není získávání výsledků nebo trofejí, nýbrž výchova hráče v možnostech jeho fotbalového talentu a zájmu o fotbal.

Pro výchovu fotbalisty k vrcholové sportovní výkonnosti nestačí pouze rozvíjet jeho mimořádný sportovní talent. Bez výchovy k potřebným charakterovým vlastnostem v dětství a mladistvém věku, tedy chování mimo hřiště není možné hráče dlouhodobě udržet v maximální

výkonnosti. Neboť sportovní kariéry přináší velké množství výkyvů a překážek, které je možné překonávat pouze charakterovými schopnostmi hráče. Tyto charakterové schopnosti v hráči utváří okolní život. (Brůna, 2007)

Základem výchovy hráče tak zůstávají čtyři pilíře, které mají všechny stejný význam a váhu.

- Fotbal
- Škola
- Přátelství
- Rodina

Jelikož je naprosto normální, že mladý hráče se nakonec fotbalistou nestane, trenér by měl cítit povinnost ovlivňovat všechny stránky lidské osobnosti, akademickou (vzdělání), sportovní i lidskou. (Brůna, 2007)

Trenér a tým

Pro fungování týmu je potřeba mít týmová pravidla společného fungování, především v oblasti chování se jeden k druhému. Hráči mezi sebou, hráči a trenéři mezi sebou, hráči v rodině, ve škole a na veřejnosti. V ideálním případě jsou týmová pravidla součástí klubového výchovného programu, podle něhož vedou své hráče všichni trenéři v klubu.

Týmová pravidla je vhodné ustavit, sepsat a zveřejnit. Je to určitě lepší, než když tým nemá žádná psaná pravidla. Pravidla může sepsat trenér, silnější efekt však, pokud tým je schopen si svá týmová pravidla sám nastavit. Hráči se pak s nimi lépe ztotožňují a sami je chtějí dodržovat. Týmová pravidla poté tvoří rámec pro vlastní rozhodování hráčů. Bez takových pravidel by vývoj mohl vyústit v nahodilou anarchii v níž si každý dělá co chce nebo naopak ve slepou poslušnost formální autority trenéra nebo tradice klubu. (Sekot, 2003)

Trenér a rodiče

Ačkoliv v mladším školním věku je zájem rodičů o rozvoj svého potomka stále dostatečný, trenér by měl rodičům připomínat proč je dobré, aby se svým dítětem o fotbale mluvili, zajímali se, co se mu podařilo. V případě problémů mezi trenérem a rodiči, nesmí trenér toto promítat do svého vztahu s hráčem, což je však těžký úkol a je třeba jej nepodceňovat v rámci profesní etiky trenéra.

Na konci mladšího školního věku může být vliv skupiny hráčů už velmi silný a sociální klima v týmu je nutné sledovat, zda nedochází k nežádoucím jevům povyšování, separace majetnějších hráčů od chudších, fyzicky silnějších a slabších nebo například oceňování špatného chování jednotlivce kolektivem. Na řešení těchto výzev je nutná spolupráce s rodiči. Domluvit se na shodném postupu a provést jej. V těchto směrech není vhodné podnikat cokoli za zády rodičů, abychom nikdy nevystavili dítě do volby mezi rodičem a trenérem. (Sekot, 2006)

3.5 Vzdělávání trenérů

V oblasti vzdělávání fotbalových trenérů je nutné pozitivně ohodnotit systém a strukturu Fotbalové asociace České republiky (FAČR), která vychází z Konvence trenérů a licenčního řádu nastaveného Evropskou fotbalovou unií (UEFA). Na základě trenérské Konvence UEFA má FAČR právo udělovat absolventům trenérského vzdělávání licence s mezinárodní platností a účinností. Posloupnost trenérského vzdělání jde od nejnižší licence "C" až po UEFA "PRO" licenci. (Řád trenérů, FAČR)

Licence	Působnost	Délka studia
C-licence Grassroots UEFA	Trenér mládeže Trenér dospělých okresní úrovně	60 vyučovacích hodin
B-licence UEFA	Trenér mládeže, Trenér dospělých krajské úrovně	160 vyučovacích hodin
A-licence UEFA	Trenér mládeže, Trenér dospělých republikové úrovně	200 vyučovacích hodin ve čtyřech 5-denních blocích
A-licence mládeže UEFA	Trenér mládeže klubů s profesionálním statutem	400 hodin, tři semestry po třech týdenních výukových blocích - 40 hodin.
Profi licence UEFA	Trenér profesionálních týmů a reprezentačních celků	dva roky (4 semestry) . Studium je rozloženo do 581 hodin, dvanácti učebních předmětů ve třech semestrech, čtvrtý semestr je věnován plnění úkolů v rámci stáží, závěrečných prací a zkoušek.

Tab. 4: Systém trenérských licencí v rámci FAČR (Řád trenérů, FAČR)

3.6. Přístupy rodičů k mladým sportovcům

V dnešní společnosti, kde výkon a vítězství hraje nejen ve sportu dominantní roli, je pro úspěch mladého sportovce klíčová role rodičů. Současná vysoká fixace rodičů na dítě, kteří jej takřka v žádné situaci nenechávají bez dozoru zvyšuje návykovost emocí, které doprovázejí úspěch takto sportujícího dítěte nebo jeho prohru. To může vést k tomu, že si rodiče vytvářejí iluze o tom, že jejich dítě bude slavit triumf častěji, že ho čeká sláva a společenské uznání. Díky tomu se mohou ke svému dítěti chovat nepřiměřeně – narušit jeho přirozený vývoj a zkomplikovat i celkové rodinné vztahy.

Síla rodičů spočívá v neochvějně emoční podpoře jejich dítěte a ochotě „obětovat vše pro jeho dobro“. Ve sportu však rodičovská péče může být i největší slabinou – může napomáhat utváření sobectví, sebestřednosti a chamtivosti. Tento krajní projev rodičovství, jež se ocitlo ve „slepé uličce“, se projevuje zejména ztotožněním se s nereálnými aspiracemi dítěte, nenaplněním očekávaných benefitů v souvislosti s nemalými finančními a organizačními náklady na sportující dítě nebo soupeřením s rodiči jiných sportujících dětí. (Sekot, 2019)

K negativním stránkám role rodičů ve sportu patří již zmiňovaná nepřiměřená angažovanost a očekávání, konflikty s trenéry, neúměrná ctižádostivost, vulgární chování. Oba tyto charakteristické protikladné projevy role rodičů jsou umocňovány řetězcem interakcí s trenéry, sportovními funkcionáři, spoluhráči dítěte a jejich rodiči.

Důležitost rodičovské role je nejen zde dána především schopností přiměřeně ovládat své chování, realisticky hodnotit sportovní ambice dítěte a v neposlední řadě i vztahem k danému sportu.

3.6.1 Rodičovské výchovné styly

Klíčovou roli v cíleném výchovném působení sehrává rodina. Rodiče působí na své děti v souladu se svojí kulturní, vzdělanostní, ekonomickou a sociální úrovní, přičemž lze rozlišit čtyři výchovné rodičovské styly (Diana Baumrid, O. Sekot, 2019)

- **Autoritářský**

- **Autoritativní**

- Liberální

- Lhostejný

Rodičovským stylem výchovy (parenting) zde rozumíme teoretický konstrukt, odkazující na základní, charakteristické a typicky výchovné strategie a metody. Kvalita a význam tohoto výchovného působení je zpravidla umocňována množstvím času, který rodiče s dětmi tráví, což platí zejména tehdy, když alespoň jeden z rodičů sdílí s dítětem volnočasové aktivity.

Autoritářský styl. Dominuje důraz na bezvýhradnou poslušnost a disciplínu. Rodiče uplatňují zásadu, že na děti se má dohlížet, nikoli empaticky vnímat jejich starosti a problémy. Autoritářský styl prosazovaný často pomocí trestů u dětí prohlubuje pocit viny a nedostatek zdravého sebevědomí. V dětech se často utváří obranné mechanismy lhaní jako cesty vyhnout se trestům, děti bývají nešťastné. Zastánci tohoto stylu argumentují budoucí zvýšenou odolností a adaptabilitu na tvrdé životní podmínky. V oblasti sportu poté bez ohledu na talent, zájmy a předpoklady dítěte, doprovázejí velká očekáváními budoucích sociálně ekonomických benefitů.

Autoritativní styl. Usiluje o vytváření pozitivních vztahů mezi rodičem a dítětem, prosazuje závazné, nepřekročitelné zásady a pravidla. Klade důraz na utváření pozitivních hodnot a aktivního přístupu k životu. Rodiče dbají na pozitivní, přátelské vztahy s dítětem a zdůvodňují nezbytnost respektu pravidlům a řádu. Výchovným problémům se snaží předcházet, nikoli je autoritářsky řešit. V případě, že rodiče jsou důslední, nároční a přitom vnímaví vůči hodnotovému světu dítěte, se postupně vytváří blahodárná forma kultivování dítěte. To má potom v dalším životě větší šance být úspěšné, dobře přijímané svým okolím, stát se velkorysým, kompetentním a nezávislým jedincem. Souhrn těchto výchovných charakteristik dává dobrý základ pro utvářející se motivaci a celoživotní blízkost ke sportovně pohybovým aktivitám.

Liberální styl. Nevynucuje respekt k řádu a pravidlům žádoucího chování. Zastává názor, že dětem je potřeba dopřát volnost. Případná pravidla nejsou důsledně vynucována a respektována, k vynucování pravidel dochází až v krajních případech u vážných problémů. Liberální, shovívavý, rodičovský styl je charakterizován nízkým očekáváním ohledně chování dítěte, nevede systematicky k uvědomělému chování. Styl tak devaluje systematickosti přípravy na životní dráhu, povolání. Rodičovská role sklouzává do „přátelství“, chybí životně důležitá funkce přirozené autority. Falešně demokratický postoj rodiče spíše vzdaluje od skutečné odpovědnosti za výchovu dítěte a v rovině sportovních motivací „deleguje“ motivaci dítěte ke sportu na jiné socializačně instituce, jako je škola, kamarády nebo samotné sportovní organizace.

Lhostejný styl. Chybí zájem o potřeby dítěte, zanedbává se vzdělávání a profesní příprava, jsou ignorovány zásady zdravých stravovacích zvyklostí. Rodiče se nezajímají o školní povinnosti dítěte, nepovažují za nezbytné být informováni, kde a s kým dítě tráví volný čas. Naprostá povrchnost výchovy se projevuje netečností k potřebě všestranného rozvoje dítěte včetně tělesného rozvoje: případná sportovní motivace zůstane bez povšimnutí, případný posun ve sportovní kariéře do vrcholové úrovně lze stěží očekávat.

Rodičovský výchovný styl je nepochybně ovlivňován také rozdílným výchovným přístupem otce a matky. Praxe poukazuje na spíše autoritativní postoje matek k dcerám a mnohem liberálnější přístup k synům. Otcové naopak mívají k dcerám velmi emotivní vztahy a případné tvrdší disciplinární praktiky aplikují spíše vůči synům ((Conrade & Glenys, 2011) Sekot, 2019)

Sportovní socializace v kontextu „sportovního trojúhelníku“

„Sportovní trojúhelník“ výchovné a socializační provázanosti sportujícího, trenéra a rodiče je součástí sociálního systému psychologicky významné interakce dítěte. Trenéři jsou přitom v postavení zprostředkovatele vysokých rodičovských aspirací, jež směřující k co nejkvalitnější sportovní zkušenosti jejich potomků. Ta pro jedny znamená „úspěch za každou cenu“, zatímco pro jiné všestranný rozvoj a komplexnost socializačních zkušeností dítěte. Rodiče mohou ovlivňovat kvalitu vztahů mladý sportovec – trenér v rovině generování pocitů důvěrnosti, povinnosti a vzájemnosti, a přispívat tak ke komplexním socializačním účinkům sportování dítěte. (Sekot, 2019).

V případě, že rodiče svými výchovnými metodami kladou důraz na hodnotu výkonu ukotveného v učení, radosti z výsledků a zacílení k zvládnání úkolů a vítězství, je větší pravděpodobnost, že dítě bude inklinovat ke sportovně-pohybovým aktivitám samotnou svou povahou posilující vytrvalost, výkon a vítězství. Rodiče, kteří působí na dítě důrazem na nezbytnost zvládnání úkolů a výzev, tedy vědomě či nevědomě, přímo či zprostředkovaně vytvářejí úrodné motivační pole pro sportovní aktivity dítěte.

4. PROJEKT A VÝSLEDKY EMPIRICKÉHO ŠETŘENÍ

Následující kapitoly pojednávají o průběhu a uskutečněného výzkumného šetření

4.1 Teoretická východiska

Jednou z hlavní motivací pro provedení výzkumného šetření je má vlastní zkušenost s dětmi mladšího školního věku. Při výkonu profese trenéra dětí a mládeže jsem se setkala s dlouhodobým tlakem na výsledky vysokými a ambicemi ze strany rodičů, které se fotbalové prostředí snaží mírnit a potlačovat. Na tomto základě jsem si zvolila i následující výzkumný problém: **Vedou přehnané ambice rodičů k tlaku na výsledek a na přístup klubu k práci s mladými adepty?**

V závislosti na cíli práce bylo v rámci teoretické části potřeba popsat možnosti socializace pomocí organizovaného sportu. Sportovní aktivita je v současné době společností vnímána jako pozitivní aktivita, která má ve skrze kladný vliv na sportujícího jedince.

Při porovnání sportu a školy, představuje škola spíše institucionalizované prostředí, zatímco sport a fotbalový trenér má nespornou výhodu v zábavnosti sportovního prvku. Z hlediska socializace tak u dětí dochází k intenzivnější vztahové interakci v rámci své vrstevnické skupiny. Dítě ve sportu snáze přijímá nová pravidla a plní povinnosti, při kterých následuje své kamarády během činnosti, která ve sportu může být pro všechny zúčastněné především nenucenou zábavou.

Vztahy ve vrstevnické skupině jsou nezávislé, napomáhají vlastní realizaci každého jedince, neboť v mladším školním věku zatím ve skupinách chybí negativní referenční skupiny a děti povětšinou sledují stejný zájem, hrát a trénovat fotbal.

Fotbal řízený v naší republice Fotbalovou asociací České republiky těží z dostatečné organizovanosti jak ve vzdělávání trenérů a jejich licencování, tak v oblasti množství soutěží a turnajů. Právě tato vysoká míra soutěživosti a licenčního porovnání rozvrstvuje fotbal nejmenších dětí do několika výkonnostních úrovní. Ačkoliv dítě na prvním místě úrovně soutěží nerozlišuje, jeho rodiče bohužel ano a jejich ambicióznost může dítě negativně vytrhávat z přirozeného prostředí a tlačit do prostředí konkurenčně náročnějšího, kde může docházet k vymizení zábavnosti a volno myšlenkového přístupu ke sportovní činnosti. Ve fotbalových klubech vyšších výkonnostních úrovní tak dochází k brzké specializaci fotbalového tréninku a potlačení dalších možnosti pohybů vedoucí k všeobecné pohybové kultuře mladého sportovce.

4.2 Cíle a úkoly empirického šetření

V návaznosti na teoretickou část překládané bakalářské práce byly zformulovány cíle empirického šetření. Výzkum byl zaměřen na popsání míry ambicí u rodičů v třech výkonnostně odlišných fotbalových klubech. Jelikož v mladším školním věku, tedy ve věku 6-11 let rozhodují o prvních sportovních krůčcích dítěte především jeho rodiče, zkoumám ve své práci rovněž, kdo je iniciátorem výběru typu fotbalového klubu, zda rodič nebo dítě samotné. Dílčí cíle se snaží zjistit jak omezuje fotbal dětí v mladším školním věku při výběru dalšího organizovaného sportu a jaké vztahy probíhají v kolektivu fotbalového prostředí.

Úkoly empirického šetření

- zjistit věkovou strukturu dětí mladšího školního věku ve sledovaných klubech
- zjistit ambice rodičů ve sledovaných klubech a jejich míru zapojení do procesu
- zjistit kdo konkrétně, zda dítě nebo rodič vybírá typ klubu, kam se dítě poprvé do fotbalu přihlašuje
- zjistit a porovnat, které děti a z jakých sledovaných klubech provozují pravidelně i jiné sporty než fotbal
- zjistit a porovnat vztahy u dětí ve sledovaných klubech

4.3 Reálné hypotézy

Vzhledem k problematice a charakteru bakalářské práce jsem zvolila reprezentativní vzorek, který má sloužit k potvrzení nebo vyvrácení vytvořených hypotéz, které vychází z úkolů výzkumného šetření, které jsou popsány výše.

Ústřední hypotéza: Kluby vyšší úrovně s vyšší mírou specializace fotbalového tréninku omezují děti v přirozeném pohybovém rozvoji, k čemuž přispívá brzká specializace fotbalového tréninku podporovaná vysokou ambicí rodičů.

Hypotéza 1: Předpokládám, že rodiče dětí vyššího výkonnostního klubu budou více ambiciózní a vyvíjet větší tlak na dítě, než rodiče nižšího výkonnostního klubu.

Hypotéza 2: Dítě přijaté do tréninkového programu klubu vyšší třídy bude mít nižší tendenci provozovat další sport než dítě přijaté do tréninkového programu klubu nižší třídy.

Hypotéza 3: Čím výkonnostně úspěšnější fotbalový klub, tím nižší interakce bude probíhat mezi vrstevníky dítěte.

4.4 Analýza výzkumných nástrojů

Pro sběr dat byl použit dotazník vlastní konstrukce. S ohledem na stanovené hypotézy, byl dotazník zaměřen především na otázky, týkající se ambicí rodičů, míru zapojení rodičů do fotbalového procesu, dále také na zjištění sportovní náplně dětí ve volném čase a v neposlední řadě otázky směřovaly k vztahům vůči kamarádům dětí.

Dotazník obsahoval celkem 15 otázek, které pomyslně můžeme rozdělit na tři části (ambice rodičů, tendence provozovat další sport, interakce mezi vrstevníky). Vstupní část obsahuje představení výzkumníka a také účel, za jakým bude dotazník využit. V neposlední řadě zde byly uvedeny pokyny, kterými se respondenti mají řídit. Otázka číslo 1. je považována za faktografickou, jelikož je orientována na věk, tím jsem zjistila, zda se pohybují opravdu ve vymezeného skupině dětí mladšího školního věku. Otázka číslo 2. směřovala na rozdělení vzorku respondentů, jelikož se díky ní rozdělily respondenti na 3 skupiny. Další otázka tj. č. 3 zjišťuje orientační dobu, po kterou se dítě věnuje fotbalu. Otázky 4 – 9 jsou zaměřeny právě na ověření zmiňovaných ambicí rodičů. V otázkách 10 – 13 se věnují využití volného času dětí k provozování dalšího sportu. Poslední část dotazníku, tedy otázky 14 – 17 se věnují zkoumání interakcí dětí

vyrůstajících v kolektivu fotbalového prostředí. Samotný závěr dotazníku je věnován poděkování respondentům. Dotazník lze nalézt v příloze.

4.5 Popis vzorků respondentů

Výzkum byl zaměřen na rodiče dětí mladšího školního věku, které se pohybují ve fotbalovém prostředí a volí pro děti fotbal jako organizovaný sport. Rodiče dětí byly v následujících počtech:

A- 30 respondentů, rodičů hráčů v družstvech U8 – U11

B - 18 respondentů, rodičů hráčů v družstvech U8 – U11

C - 25 respondentů, rodičů hráčů v družstvech U8 a U11

Jelikož je ve výzkumu jednou z metod komparativní metoda, je nutné znát charakteristiky klubů, ve kterých se rodiče a děti nacházejí:

Klub A

Licenční profesionální klub severočeského regionu s A-mužstvem ve 2. lize České republiky, plnící svazová kritéria Sportovního centra mládeže, rovněž účastník projektu Sportovního střediska mládeže (SpSM). Licence znamená, že se klub se svým A-mužstvem může účastnit profesionálních soutěží, tedy 1. ligy a 2. ligy. Klub sídlí ve městě s necelými 100.000 obyvateli

Klub B

Klub, který se se svým A-mužstvem pohybuje na úrovni Divize a Krajského přeboru, mládežnická družstva se účastní krajských soutěží. Klub je umístěn ve městě do 10.000 obyvatel poblíž větší aglomerace měst s počtem obyvatel přes 100.000.

Klub C

Se svým A-mužstvem se pohybuje na úrovni Krajského přeboru nebo soutěže I.A třídy. Mládežnická družstva nepatří do svazových projektů a účastní se především krajských nebo okresních přeborů.

4.6 Organizace empirického šetření

Před samotným výzkumem jsem provedla předvýzkum, jehož se zúčastnily také rodiče dětí mladšího školního věku, v počtu 10 respondentů, předvýzkum byl proveden v klubu, ve kterém aktuálně působím. Na tomto základě jsem došla k poupravění dotazníku, jelikož původně byly otázky dotazníku pouze uzavřené, což nedávalo respondentům možnost jiné volby a omezovalo je to tak pouze na uvedené varianty. Z toho důvodu bylo do dotazníku k některým doložena další varianta označující se „jiné“, která dává respondentům možnost výběru a dovysvětlení.

Realizace předvýzkumu jsem se osobně účastnila, jelikož zde sama působím, nebyl problém rozdat před tréninkovým procesem rodičům dotazníky a během následujícího týdne si je od nich vybrat. Co se týká výzkumu k bakalářské práci, zde jsem požádala o pomoc a realizaci dotazníku trenéry jednotlivých klubů, které jsem instruovala o pokynech.

5. PREZENTACE VÝSLEDKŮ

V rámci provedeného výzkumu bylo celkem kontaktováno 80 respondentů. Nevrácených dotazníků bylo celkem 7, zpracováno tedy bylo 73 dotazníků. Ráda bych upozornila, že se jedná o reprezentativní vzorek, jelikož děti a zároveň jejich rodičů, kteří jsou členy fotbalových klubů v ČR je v řádech desetitísíců.

Uvedená tabulka č. 1. poukazuje na celkový počet respondentů, na jejich věk a umístění v klubu (A, B, C). Tabulka vyplynula na základě prvních dvou otázek v dotazníku. Z tabulky je možné vyzorovat, jak klub A – s nejvyšší výkonností s největší pravděpodobností spojuje ročníky tzn. U8 + U9 a U10 + U11, jelikož součty v těchto ročnících dají dohromady vždy jeden tým. U klubu B není patrné žádné rozdělení a zřejmě se klub prezentuje jednou skupinou přípravků, překvapivě zde není nikdo ve věku 11 let. Klub C je v tomto ohledu velkým překvapením, lze předpokládat, že postupuje stejně jako klub A, tzn. spojuje dva ročníky.

Tabulka č. 1 věk a umístění dětí do klubu

VĚK DÍTĚTE	KLUB A	KLUB B	KLUB C
8	10	6	9
9	4	5	4
10	13	7	8
11	3	0	4
CELKEM	30	18	25

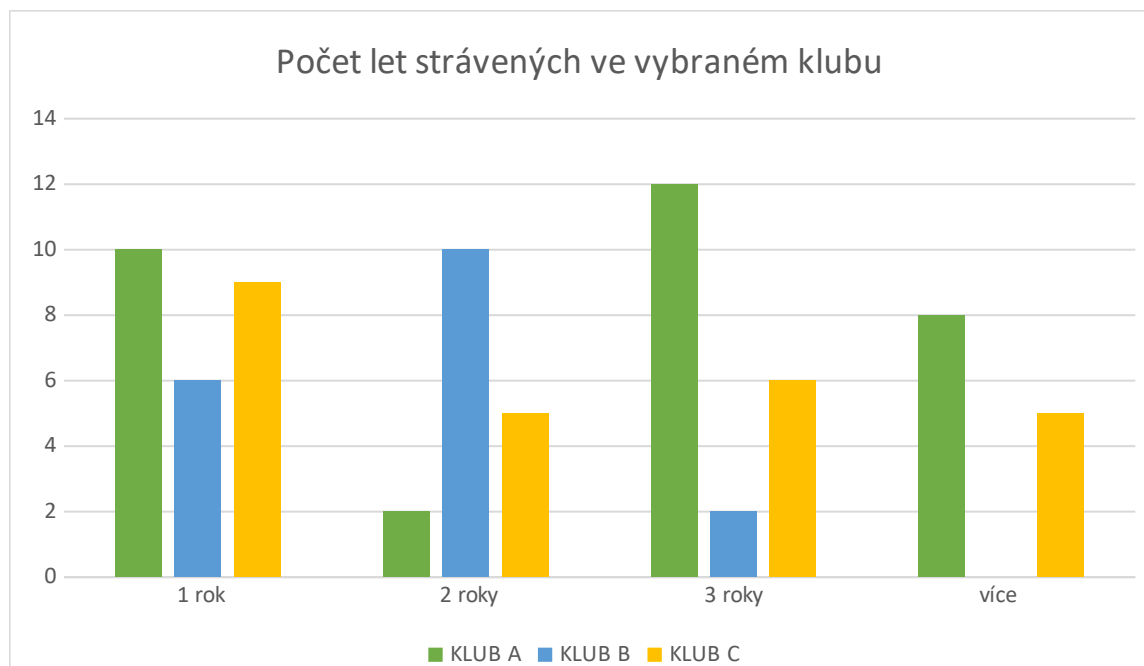
5.1 Ověřování reálných hypotéz

Hypotéza 1: Předpokládám, že rodiče dětí vyššího výkonnostního klubu budou více ambiciózní a vyvíjet větší tlak na dítě, než rodiče nižšího výkonnostního klubu.

Hypotézu č.1 jsem ověřovala v celé řadě otázek od 3 až po 9 otázku, jelikož se jedná právě o hypotézu, která se snaží odpovědět na stanovený výzkumný problém, byla jí věnována v dotazníku větší pozornost.

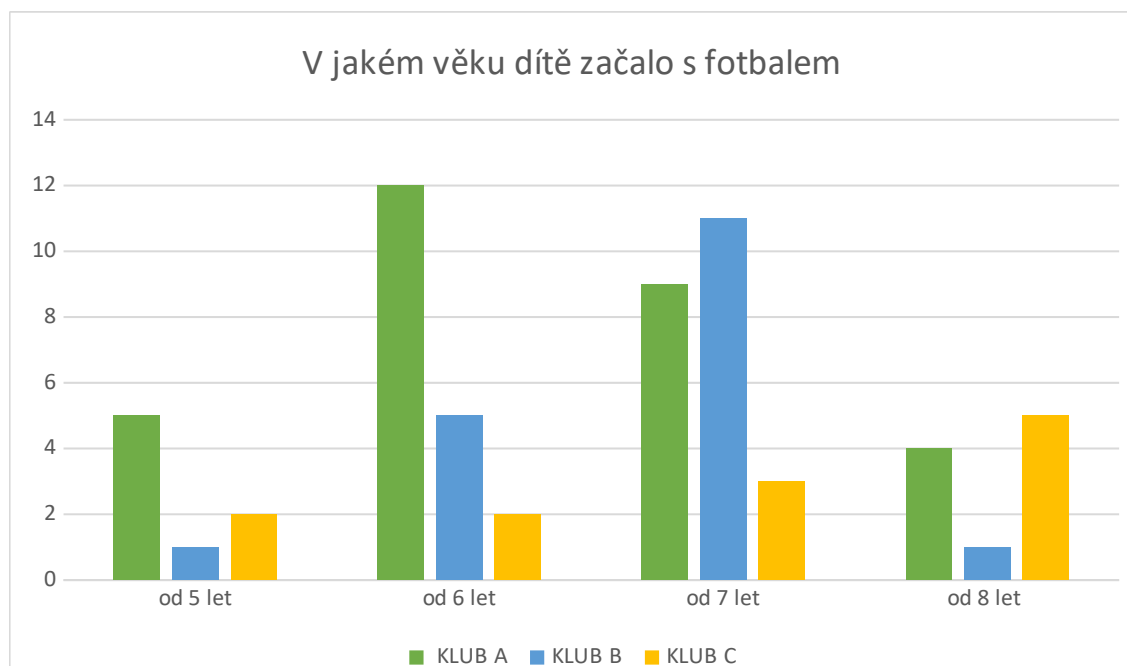
Následující dva grafy charakterizují otázky číslo 3 a 4. Otázka číslo 3 měla za úkol zjistit jak dlouho dobu děti hrají fotbal, na to hned navazuje otázka číslo 4. která se snaží zjistit v kolika letech děti začaly s fotbalem, což může podhalit ranou specializaci.

Graf č. 1. Doba strávená v klubu

Pomocí grafu je zde názorně zobrazeno jakou dobu se děti věnují organizovanému sportu. Klub A se vyznačuje širokou základnou dětí, která se vyznačuje po celou dobu období mladšího školního věku. Z grafu je i možné vidět, že se zde objevují děti, které již v tak brzkém věku mají za sebou 3 a více let strávených fotbalem. Klub B má také širokou základnu dětí, ovšem hráčů, kteří by zde vydrželi 3 a více let moc nenajdeme, může to být dáno i tím, že již v tomto věku dochází k přechodu do lepšího klubu a klub B představuje pouze mezistupeň v rozvoji dítěte. V klubu C je v součtu strávených let v klubu hned za klubem A, z toho vyplývá, že hráči se nikam nepohybují a setrvávají v klubu.

Graf č.2 Ranná specializace

Pomocí otázky č. 4. jsem se pokusila zjistit v kolika letech začínají děti s fotbalem, poukazují tím s ohledem na brzkou specializaci dítěte, která je v současné době velmi častým jevem. Výsledky prokázaly, že některé děti klubu A začínají již v 5 letech, čímž se projevují i částečně ambice rodičů, které po většinu času stojí za brzkou specializací. Všeobecně lze tvrdit, že k organizovanému sportu – fotbalu, se děti dostávají až s nástupem do školy, tj. 6 a 7 letech.

V otázce 5. se zaměřuji na to, kdo inicioval příchod dítěte k fotbalu, jestli samo dítě nebo rodič, popřípadě někdo jiný. Z tabulky je možné vyčíst, že ve většině případů si sport zvolilo dítě, což dává do pozadí zmiňované ambice rodičů, pokud se však zaměříme konkrétně na srovnání klubů, dojdeme k závěru, že ve vyšším výkonnostním klubu, který zde představuje klub A je volba z největší částí na rodičích v porovnání s kluby B, C. Za překvapující může být, že k fotbalu přivedly dítě prarodiče a nebo se dítě rozhodlo pro fotbal kvůli kamarádům. Obě tyto varianty byly v dotaznících dopsány v odpovědi

Tabulka č. 2 Iniciátor k fotbalu

INICIÁTOR	KLUB A	KLUB B	KLUB C	CELKEM
rodič	15	5	7	27
dítě	12	9	15	36
prarodiče	3	2	0	5
„kvůli kamarádům“	0	1	3	4

Tabulka č. 3 Důvod pro výběr

DŮVOD	KLUB A	KLUB B	KLUB C	CELKEM
talent dítěte	15	7	6	28
tradice -po generace	6	8	10	24
„chci, aby ho dítě provozovalo“	3	0	4	7
jiné důvody	6	3	5	14

Otázka číslo 6. směřující k důvodu výběru fotbalu jako organizovaného sportu by měla poukázat a odhalit, co rodiče, nebo děti vedlo k tomu, že budou hrát fotbal. V dnešní bohužel narůstá počet rodičů, kteří se snaží své nesplněné touhy a přání z dětství realizovat právě přes dítě, i tento záporný fenomén se zde bohužel objevuje, jelikož v kolonce „jiné“ uvedlo celkem 9 rodičů důvod, že chtějí aby jejich dítě bylo lepší, než sám rodič. Další rodiče v počtu 7 uvedly, že důvodem výběru bylo samotné přání dítěte, následovaly odpovědi „chci aby se tím dítě živilo“ v počtu 3

respondentů, dále odpověď „nebyl žádný důvod“ v počtu 4 respondentů a odpověď „nevím“ zvolilo zbylých 9 rodičů.

Tabulka ukazuje, že hlavní důvod pro výběr fotbalu bylo, že se rodiče domnívají, že jejich dítě má talent, nezanedbatelný je také údaj o tom, že provozoval fotbal někdo jiný z rodiny a malý člen tak pouze navazuje na tradici v rodině.

Následující otázka číslo 7. zjišťuje zda se rodiče aktivně podílí na fotbalovém utkání a sledují své děti při výkonu. Z uvedené tabulky je zřetelně vidět, že rodiče jsou nedílnou součástí při fotbalových utkáních svého dítěte.

Tabulka č. 4. Účast rodiče na zápasech

	KLUB A	KLUB B	KLUB C
ano	21	14	19
ne	9	4	6

V další otázce bylo cílem zjistit, zda rodiče povzbuzují své děti při fotbalovém utkání, při uvedení varianta ano, následovala podotázka, která měla za úkol zjistit, jak rodiče své dítě povzbuzují.

Tabulka č. 5. Povzbuzování rodičů

	KLUB A	KLUB B	KLUB C	CELKEM
ano	25	13	21	49
ne	5	5	4	14

Tabulka 6. Jak rodiče povzbuzují děti

Dítě povzbuzuji pouze pozitivně, kritiku nechávám na trenérovi				
	KLUB A	KLUB B	KLUB C	CELKEM
Ano	11	10	14	35
Spíše ano	3	3	7	13
Nevím	1	X	X	1
Spíše ne	8	X	X	8
Ne	2	X	X	2

Tabulka č. 7. Jak rodiče povzbuzují děti

Dítě hlučně povzbuzuji, využívám i kritiku				
	KLUB A	KLUB B	KLUB C	CELKEM
Ano	8	2	3	11
Spíše ano	10	3	3	16
Nevím	2	X	5	7
Spíše ne	3	11	10	24
Ne	2	2	4	8

Díky podotázce, jak rodiče své děti povzbuzují lze vyvodit několik závěrů, jedním z nich je, že většina dotazovaných se snaží pozitivně povzbuzovat své dítě a kritiku po většinu případů přenechává na trenérovi, jakožto odborníkovi. Zajímavé je, že rodiče z klubu A využívají celkem v 18 z 25 dotazovaných kritiku, kdežto u ostatních klubů je to podstatně méně, z tabulek vyznívá, že rodiče klubu A jsou velmi ambiciózní.

Další a zároveň poslední otázkou, která směřovala na rodiče v oblasti ambicí je otázka č.9., která zkoumá co je pro rodiče v tréninkovém procesu / zápase nejdůležitější.

Tabulka č. 8 Ambice rodičů při tréninku/zápasu

Chci aby dítě podalo co nejlepší a maximální výkon				
	KLUB A	KLUB B	KLUB C	CELKEM
Ano	14	7	5	26
Spíše ano	8	4	6	18
Nevím	X	X	X	X
Spíše ne	7	7	10	24
Ne	1	X	4	5
Důležité pro je pro mě jako rodiče smysluplné trávení volného času mého dítěte pomocí sportu				
	KLUB A	KLUB B	KLUB C	CELKEM
Ano	14	7	5	26
Spíše ano	8	4	6	18
Nevím	X	X	X	X
Spíše ne	7	7	10	24
Ne	1	X	4	5

Z tabulky je patrné, že rodiče klubu vyšší výkonnostní úrovně požadují po dítěti maximální výkony při fotbalovém tréninku, nebo fotbalovém utkání, kdežto klub nižší třídy C, dbá hlavně na smysluplné trávení volného času a využití sportu jako vhodného koníčka pro své děti.

Na základně otázek 4 – 9, jsem došla k závěru, že **hypotéza č 1. se plně potvrdila.**

Hypotéza 2: Dítě přijaté do tréninkového programu klubu vyšší třídy bude mít nižší tendenci provozovat další sport než dítě přijaté do tréninkového programu klubu nižší třídy.

Při ověřování této hypotézy jsem vycházela ze studiu trávení volného času, kde vliv organizovaného sportu a volnočasové neorganizované podoby byl zkoumán v roce 2018 na široké kohortě mládeže ve věku 11-15 letých žáků s cílem zjistit souvislosti zapojení do organizovaných a neorganizovaných aktivit s dopady na zdravotní stav a školní výsledky. Výzkum potvrdil pozitivní působení na straně organizovaných volnočasových aktivit, jako jsou kupříkladu sportovní kluby či skauting. Potvrdil se i blahodárny dopad organizovanosti volného času na školní výsledky. Naopak k negativním stránkám této formy (Sekot,

J; Aleš Sekot STUDIE trávení volného času patří zvýšená apetence konzumace alkoholu

K ověření hypotézy jsem ve svém dotazníku použila otázky 10 – 13, které se zaměřují na další sportovní aktivity, které dítě provozuje ve volném čase, zaměřila jsem se také na to s kým dítě aktivity provozuje.

Tabulka č. 9. Organizované aktivity

Jakou formou provozuje dítě další aktivity				
	KLUB A	KLUB B	KLUB C	CELKEM
organizovaně	4	12	10	26
rekreačně	15	4	12	31
spontánně	11	2	2	15
Jaký sport dítě provozuje organizovaně				
	KLUB A	KLUB B	KLUB C	CELKEM
Hokej	0	3	2	5
Tenis	0	1	2	3
Florbal	2	7	4	11
Basketbal	0	0	2	2
Lyžování	0	0	0	0
Atletika	2	1	0	3

Z následující tabulky vyplývá, že děti které jsou zařazené do nižšího výkonnostního klubu, který v tomto případě tvoří klub B, C, mají možnost provozovat další organizovaný sport v poměru 24 ku 4 (klub A), opět se zde ukazuje, že děti, které jsou zařazené do klubu A nemají prostor díky své vytíženosti a specializaci přímo na fotbal provozovat další sport – organizovaně. Nejvíce se u všech klubů provozuje florbal.

Tabulka č. 10 Volnočasové aktivity

Aktivity ve volném čase				
	KLUB A	KLUB B	KLUB C	CELKEM
jízda na kole	11	6	10	27
plavání	2	2	3	7
hra v parku	4	6	7	17
běh	6	0	1	7
Návštěva kulturních akcí	8	4	4	16
S kým provozuje aktivity ve volném čase				
	KLUB A	KLUB B	KLUB C	CELKEM
s rodiči	12	14	16	42
s kamarády	10	4	6	20
sám	8	0	3	11

Tabulka poukazuje na volnočasové aktivity u dětí různých výkonnostních úrovní, ukázalo se, že volnočasové aktivity děti nejvíce provozují s rodiči. Faktor rodičů se ukazuje jako klíčový. Ve všech sledovaných klubech jsou v rámci volného času aktivity s rodiči nejpočetnějším případem. Rodiče tak svým aktivním pojetím života tvoří nezbytnou součást doplňkového sportu. Zajímavostí je, že děti z klubu A v porovnání s kluby nižší úrovně jsou schopni provozovat volnočasové aktivity samostatně.

Na základě získaných a porovnaných dat tedy vyšlo, že děti, které jsou přijaty do výkonnostně nejvyššího fotbalového klubu jsou v provozování dalších sportů méně činné. Není to však dáno nezájmem o sport, ale spíše časovou náročností specializovaného tréninkového programu. U samostatného sportování jako například individuální běhání nebo jízda na kole je podíl sportování mimo fotbal u nejtalentovanějších dětí naopak nejvyšší, jak ukazuje tabulka č.10.

Hypotéza č. 2 se tedy plně potvrdila.

Hypotéza 3: Čím výkonnostně úspěšnější fotbalový klub, tím nižší interakce bude probíhat mezi vrstevníky dítěte.

K ověření následující hypotézy byly použity odpovědi na otázky z dotazníku č. 14, 15, 16. Otázka číslo 16 je přímo zaměřena na vztahy mezi dětmi ve fotbalovém kolektivu.

Tabulka č. 11 Kamarádi a nejlepší kamarád

Nejvíce kamarádů				
	KLUB A	KLUB B	KLUB C	CELKEM
škola	15	12	14	31
fotbal	4	3	6	13
jiné prostředí	11	3	5	19
Nejlepší kamarád				
škola	20	11	10	41
fotbal	2	2	5	9
jiné prostředí	8	5	10	23

Následující otázka nabízí odpověď na otázky číslo 15 a 16, ve všech klubech průzkum ukázal, že hráči pokaždé uvedli, že nejvíce kamarádů mají ze školy, stejně tak hráči všech klubů uvedli, že nejlepšího kamaráda mají rovněž ze školy. Z uvedených dat tedy můžeme vyvodit, že v období mladšího školního věku školní kolektivy jasně dominují jako nositelé dobrého kamarádského prostředí, fotbalová aktivita je brána jako doplňková činnost. Jelikož ve všech sledovaných klubech je poměr uváděných hodnot velmi podobný, nelze uvažovat, zda v některém klubu je horší nebo lepší sociálně-vztahové klima.

Tabulka č.12 Vztahy ve fotbalovém prostředí

Ve fotbalovém týmu má mé dítě dobré vztahy se spoluhráči				
	KLUB A	KLUB B	KLUB C	CELKEM
Ano	15	12	17	44
Spíše ano	11	4	6	21
Nevím	X	X	X	X
Spíše ne	4	X	3	7
Ne	X	X	X	X
V kolektivu se můj syn cítí bezpečně a panuje zde dobrá atmosféra				
	KLUB A	KLUB B	KLUB C	CELKEM
Ano	13	9	15	37
Spíše ano	7	9	6	22
Nevím	X	X	1	1
Spíše ne	6	X	2	8
Ne	4	X	1	5
V kolektivu mého syna jsou horší kamarádké vztahy, z důvodu vyšší konkurence				
	KLUB A	KLUB B	KLUB C	CELKEM
Ano	6	5	6	17
Spíše ano	5	4	2	11
Nevím	8	X	X	8
Spíše ne	6	2	10	18
Ne	5	7	7	19

Tabulka sleduje tři tvrzení, které mají za úkol zjistit, jaké probíhají vztahy ve fotbalových klubech A, B, C. Jelikož z vyplněných dotazníků je patrné, že ve fotbalovém prostředí má dobré vztahy nebo spíše dobré celkem 65 dětí, v 59 případech se také děti cítí bezpečně a v kolektivu panuje dobrá atmosféra. Jeden z hlavních předpokladů ke stanovení hypotézy vycházel z toho, že

děti ve vyšším výkonnostním klubu budou mít stížené vztahy kvůli převládající konkurenci, průzkum však prokázal, že v tomto věkovém období děti ještě netrpí na zvýšenou konkurenci a jejich vztahy jsou tak kamarádké a na dobré úrovni.

Hypotéza 3 se tak spíše nepotvrdila

5.1 Dílčí závěry

Empirická část sloužila k zjištění, jaké jsou ambice rodičů mladšího školního věku, kteří zvolili pro své dítě organizovaný sport jménem fotbal. V rámci provedeného výzkumu bylo osloveno 73 respondentů. Ti představovali reprezentativní vzorek rodičů dětí mladšího školního věku pohybujících se ve fotbalovém prostředí. Analýzou výzkumného šetření jsem dospěla k několika závěrům.

Empirická část lze rozdělit do tří okruhů, které reprezentují stanovené hypotézy bakalářské práce. První část se zabývala ambicemi rodičů, které ve většině případů bývají podpořeny i brzkou ranou specializací. V rámci dotazníkového šetření bylo zjištěno, že rodiče nejvýše postaveného klubu, který zde prezentuje klub A mají tendenci své děti přivést k fotbalu již ve věku 5 let, je tomu tak v 5 případech, v klubech nižší úrovně se tento jev objevuje jen zřídka. Podstatné však je, že všechny sledované kluby se nijak neliší tím, že největší počet dětí, kteří začínají s fotbalem je spojen s nástupem do školy, tj. ve věku 6-7 let.

V další části bylo snahou získat informace o tom kdo děti přivedl k fotbalu a také jaký byl důvod právě k jeho výběru jako sportu číslo 1. Z dostupných dat lze vyčíst, že si celkem v 36 případech sport vybralo samo dítě. U klubu A poté hráli na druhém místě roli právě rodiče, u klubu B, C je vliv rodičů na výběr značně menší. Důvodem pro výběr právě fotbalu bylo téměř ve většině případech to, že dítě disponuje talentem na daný sport a také, že fotbal představuje v rodinách dětí tradici, ve které by dítě mělo pokračovat. Zmiňované ambice můžeme nalézt u klubu A, kde 9 respondentů odpovědělo, že důvod byl, že chtějí aby dítě bylo lepší než sám rodič. Zde se projevují nenaplněné rodičovské ambice, které si realizují právě přes dítě.

Jelikož rodiče jsou nedílnou součástí mladého sportovce, předpokládala jsem, že budou své dítě podporovat a jezdit s ním na zápasy. Z výzkumu vyplynulo, že 73% rodičů pravidelně jezdí na fotbalové utkání svého dítěte. Dalších 67% své dítě následně i povzbuzuje při utkání. V souvislosti s účastí a povzbuzováním bylo mou snahou také zjistit jak rodiče děti povzbuzují. Ve všech

sledovaných klubech rodiče povzbuzují své děti pozitivně a kritické hodnocení se snaží nechávat na trenérovi. Zde je vidět patrný rozdíl mezi klubem A a kluby B, C, rodiče z vyššího klubu totiž ve více než v 18 případech odpověděli, že kritiku na trenérovi nenechávají a hlučně podporují své dítě. Ambice rodičů se plně projevují v tvrzení, že po svém dítěti považují při fotbalovém tréninku/zápase maximální výkon. Není překvapení, že nejvíce jsou v tvrzení zastoupeni rodiče klubu A, v porovnání s kluby B, C požaduje maximální výkon téměř 2x více rodičů. V souvislosti s požadavkem na maximální výkon se však objevuje i značná část rodičů, kteří vidí ve fotbale jako smysluplné trávení volného času svých dětí. Překvapením je, že v klubu C, který představuje klub pro všechny uvedla naprostá většina rodičů, že ve fotbale smysluplné trávení času nevidí.

Předložený výzkum měl také zjišťovat míru zapojení dětí mladší školního věku do dalšího organizovaného sportu. V rámci odpovědí respondentů lze dojít k následujícímu závěru – děti, které působí v nejvyšším výkonnostním klubu – A, provozují pouze v 16%, lze tak předpokládat, že časová náročnost a vysoká míra specializace směrem k fotbalu neumožňuje dětem provozovat další organizovaný sport. Zatímco u klubů B, C je míra zapojení do dalšího organizovaného sportu značně větší, u klubu B se jedná o nadpoloviční většinu, klub C se pohybuje lehce pod hranicí poloviny. U obou klubů nižší úrovně lze nalézt zájem o florbal, který se umístil na prvním místě, dalším je hokej, popřípadě tenis.

U volnočasových aktivit dětí lze nalézt již shodu, jelikož všechny sledované kluby se nijak neliší v trávení volného času, na prvním místě je u dětí jízda na kole, kterou využívají ve svém volném čase nejvíce. Aktivity ve volném čase většinou tráví s rodiči, kteří se zde ukazují jako klíčový pro rozvoj ve volném čase a dále také s vrstevníky. Lze tedy zhodnotit, že ve volném čase se kluby nijak neliší, jinak je tomu u organizovaného sportu, kde děti z klubu A už nenachází prostor ve svém týdenním režimu.

Vrstevnické skupiny jsou nedílnou součástí socializace každého jedince, výzkum se tak snažil poodhalit vztahy ve fotbalovém prostředí mladých fotbalistů. Z výzkumu je patrné, že naprostá většina dětí ze sledovaných klubů má nejvíce kamarádů ze školního prostředí, které se zde ukazuje jako nositel dobrého kamarádského prostředí, jinak tomu není ani s nejlepším kamarádem, který také pochází ze školy. Nadpoloviční většina rodičů také shodně uvedla, že v klubu jejich dítěte panuje dobrá atmosféra a vztahy jsou na dobré úrovni a jejich dítě se v prostředí cítí bezpečně. Určité rozdíly můžeme najít u klubu A, kde polovina rodičů tvrdí, že vztahy jejich dětí jsou v klubu zhoršeny na základě vyššího konkurenčního prostředí.

6. ZÁVĚR

V úvodu překládané bakalářské práce byla stanovena **ústřední hypotéza: Kluby vyšší úrovně s vyšší mírou specializace fotbalového tréninku omezují děti v přirozeném pohybovém rozvoji, k čemuž přispívá brzká specializace fotbalového tréninku podporovaná vysokou ambicí rodičů.** S ohledem na studium odborné literatury i samotným výzkumným šetřením lze dospět k závěru, že stanovenou hypotézu lze považovat za platnou.

V dnešní době kladou rodiče na dítě čím dál tím větší nároky, jinak tomu není ani v prostředí sportu. Kde často ambiciózní rodiče vyvíjí tlak na děti směrem k co nejlepším výsledkům a maximálnímu výkonu, což často bývá podpořeno ranou specializací dětí. Často tomu bývá hlavně u dětí, kteří jsou v elitních klubech a jejichž rodiče v nich vidí jakousi naději.

Cílem práce bylo popsat vlivy, které má fotbalové prostředí na jedince v mladším školním věku. Stanovený cíl byl splněn jelikož se podařilo zjistit a popsat hned několik sledovaných jevů. Jedním z nich je hlavně rodinné prostředí, které hráči vytváří jeho rodiče, kteří ho v cestě za úspěchem pohánějí. Často ale rodiče dítě podporují až nadměru, z čehož plyne hned několik negativ pro vývoj dítěte, mezi které můžeme zařadit rannou specializaci, jednostranné zatížení, nebo právě zmiňované ambice rodičů, kteří se soustředí pouze na maximální výkon dítěte a nešetří kritikou. Na dítě působí i samotný fotbalový kolektiv, který může vytvářet pro dítě konkurenční prostředí, nebo také naopak prostředí ve kterém se cítí bezpečně. U dítěte mladšího školního věku bývá konkurenční prostředí však spojeno s kluby vyšší úrovně, kde je vysoký počet dětí se snahou prosadit se.

V bakalářské práci jsem si zvolila následující vědecko-výzkumný problém: **Vedou přehnané ambice rodičů k tlaku na výsledek a na přístup klubu k práci s mladými adepty?** V souvislosti s propojením teoretické a empirické části práce, lze na tento vědecko-výzkumný problém odpovědět následovně: Vysoké ambice rodičů vedou k vysokému tlaku na dítě zejména u klubů vyšší úrovně, u kterých můžeme vidět nadměrnou orientaci k výsledkům a maximálnímu výkonu dítěte. Rodiče se tak často snaží vystupovat jako odborníci na fotbal, budí v dítěti jen strach a nenechají dítě pouze hrát. Ničí tím tak práci i trenérů, kteří se snaží děti vést adekvátním způsobem. Nutné je dodat, že fotbalové prostředí nejen v České republice ale i ve světě se proti tomuto problému snaží bojovat a potlačovat.

Při psaní bakalářské práce jsem pocítovala nedostatečnou oporu v odborné literatuře k problematice fotbalového prostředí. V určité míře je tato problematika často zpracovávána pouze na přednáškách pro trenéry nižších úrovní.

Bakalářskou práci bych ráda v budoucnu obohatila o rozhovory s rodiči a trenéry, čímž by práce dostala další rozměr. Chtěla bych se také zaměřit na problematiku nejen u nás ale i v zahraničí, kde často mívají zcela odlišné způsoby práce s mladými fotbalisty.

7. SEZNAM POUŽITÝCH INFORMAČNÍCH ZDROJŮ

1. BRŮNA V.: *Fotbalová školička*. Praha, Grada, 2007
2. COAKLEY, J. a PIKE, E. *Sports in Society: Issues and Controversies*. New York, McGraw-Hill/Open University Press, 2008.
3. FAJFER, Zděnek, *Trenér fotbalu mládeže (6-15 let)*, Praha, nakladatelství Olympia, 2005
4. GIDDENS, Anthony, *Kultura, společnost a jedinec*, Praha, nakladatelství ARGO 1997
5. HAVLÍK R.: *Kapitoly ze sociologie výchovy*, Praha, Univerzita Karlova, 1996
6. HELUS Z.: *Sociální psychologie pro pedagogy*, Praha, Grada, 2015
7. JIRÁK Jan a KÖPPLOVÁ Barbora, *Media a společnost*, Praha, nakladatelství Portál, 2003
8. KOTÁSKOVÁ J.: *Socializace a morální vývoj dítěte*. Praha, Academia, 1987
9. KUČERA M.: *Dítě, sport a zdraví*. Praha, Galén, 2011
10. KVAČEK, M.: *Jak trénovat nejmenší fotbalisty*. Praha, MAC, 2002
11. MACÁK I., HOŠEK V.: *Psychologie tělesné výchovy a sportu*. Praha, SPN, 1989
12. NAKONEČNÝ M.: *Základy psychologie*. Praha, Academia, 1998
13. ONDREJKOVIČ P, *Úvod do metodologie sociálních věd*, Bratislava, Regent, 2005.
14. PLACHÝ, Antonín a PROCHÁZKA Luděk, *Učebnice fotbalu pro trenéry dětí (4-13 let)*, Praha, nakladatelství Mladá fronta, 2019
15. PLACHÝ, Antonín a kol. *Pravidla fotbalu malých forem a pedagogicko-organizační manuál: mladší přípravky 4+1, starší přípravky 5+1, mladší žáci 7+1*. Praha: Mladá fronta, 2016
16. PTÁČEK, R., KUŽELOVÁ H.: *Vývojová psychologie pro sociální práci*. Praha, MPSV, 2013.
17. SEKOT A.: *Sociologické problémy sportu*. Brno, Paido, 2006
18. SEKOT A.: *Sport a společnost*. Brno, Paido, 2003
19. SEKOT A. *Rodiče a sport dětí*. Brno, Muni, 2019
20. STAŠOVÁ, Leona, Gabriela SLANINOVÁ a Iva JUNOVÁ. *Nová generace: vybrané aspekty socializace a výchovy současných dětí a mládeže v kontextu medializované společnosti*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2015

21. STAŠOVÁ, L. Rodina jako výchovný a socializační činitel. In KRAUS, B., POLÁČKOVÁ, V. Člověk – prostředí – výchova. s. 78 – 86. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-7315-004-2.
22. SVOBODA J.: *Agrese a agresivita v předškolním a mladším školním věku*. Praha, Portál, 2014
23. ŠULOVÁ L.: *Raný psychický vývoj dítěte*. Praha, Univerzita Karlova v Praze, 2005
24. VOTÍK J.: *Fotbal: trénink budoucích hvězd*. Praha, Grada Publishing, 2016
25. VOTÍK J., ZALABÁK J.: *Trenér fotbalu "C" licence*. Praha, Olympia, 2007
26. Fotbalová asociace České republiky (FAČR): *Manuál pro fotbalové trenéry*, 2019. Rovněž dostupné z : <https://trenink.fotbal.cz/facr-manual-pro-fotbalove-trenery/a10792>
27. *Soutěžní řád*, Soubor předpisů, Fotbalová asociace České republiky, Praha, 2019
<https://facr.fotbal.cz/uredni-deska-predpisy/p144>
28. *Řád trenérů*, Soubor předpisů, Fotbalová asociace České republiky, Praha, 2019
<https://facr.fotbal.cz/uredni-deska-predpisy/p144>

Články:

29. DOUBRAVA Lukáš: *Dětem se chce stále méně sportovat: peníze na specializované třídy jsou, zájem o ně však upadá*. **Učitelské noviny**, číslo 16, ročník 2008
30. DVOŘÁKOVÁ Hana: *Rozvoj osobnosti pohybem*. **Informatorium 3-8**: časopis pro výchovu dětí 3-8 let v mat eřských školách a školních družinách, č. 4, ročník 2001
31. HELEŠIC Jiří: *Kritický pohled na sport mládeže*. Časopis **Tělesná výchova a sport mládeže**, číslo 4, ročník 2011
32. ŠERÁKOVÁ Hana, NOVÁKOVÁ Lucie: *Rušná a průpravná část v hodinách tělesné výchovy*.
https://is.muni.cz/do/rect/el/estud/pedf/ps16/pruprava_tv/web/pages/02-tv-zs.html
33. LINHART J., VODÁKOVÁ A.: *Metoda srovnávací*, Sociologická encyklopedie, internetový zdroj https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Metoda_srovn%C3%A1vac%C3%AD
34. TRUSINA R.: *Jak vést děti v přípravkách*, Časopis **Pražského fotbalového svazu**, Zář 2013,

SEZNAM PŘÍLOH

- 1) Dotazník k výzkumu
- 2) Etický kodex hráče klubu
- 3) Etický kodex trenéra
- 4) Etický kodex rodiče

DOTAZNÍK

Vážené respondentky, vážení respondenti,

Obracím se na Vás s žádostí o vyplnění mého dotazníku, který poslouží jako podklad pro Bakalářskou práci na téma „Socializace dětí mladšího školního věku ve fotbalovém prostředí“. Dovoluji si Vás rovněž požádat o co nej přesnější a pravdivé vyplnění dotazníku. Vyplnění dotazníku je anonymní a zcela dobrovolné.

Předem děkuji za spolupráci. Studentka Pedagogické fakulty UHK.

Správné odpovědi zakroužkujte. V otázkách, kde odpověď znázorňuje škála, označte kroužkem příslušný stupeň odpovídající Vaší odpovědi.

1. Kolik let je vašemu dítěti?

- a) 7 b) 8 c) 9 d) 10 e) 11

2. V jakém klubu působí vaše dítě?

- a) A – licenční fotbalový klub b) B – krajský/ divizní klub c) C – okresní přebor

3. Jak dlouho dítě navštěvuje vybraný klub?

- a) 1 rok b) 2 roky c) 3 roky d) více

4. Od kolika let provozuje vaše dítě fotbal?

- a) 5 b) 6 c) 7 d) 8

5. Kdo rozhodl o tom, zda dítě bude provozovat fotbal?

- a) rodič b) dítě c) někdo jiný:

6. Jaký byl důvod právě pro výběr fotbalu jako organizovaného sportu?

- a) domnívám se, že má talent b) sport provozuje/ provozoval někdo v rodině - tradice
c) fotbal se mi líbí a chci aby ho dítě provozovalo d) jiný důvod:

7. S dítětem jezdím pravidelně na fotbalové zápasy

a) ano b) ne

8. Jako rodič své dítě při fotbalovém utkání povzbuzuji:

a) ano b) ne

- Pokud jste vybral variantu ano, uveďte jakým způsobem:

Dítě povzbuzuji pouze pozitivně, kritiku nechávám na trenérovi.

Ano	Spíše ano	Nevím	Spíše ne	Ne

Dítě hlasitě povzbuzuji, využívám i kritiku.

Ano	Spíše ano	Nevím	Spíše ne	Ne

9. Jako rodič je pro mě důležité, aby dítě v tréninkovém procesu / fotbalovém utkání

Chci aby dítě podalo co nejlepší a maximální výkon.

Ano	Spíše ano	Nevím	Spíše ne	Ne

Důležité pro je pro mě jako rodiče smysluplné trávení volného času mého dítěte pomocí sportu.

Ano	Spíše ano	Nevím	Spíše ne	Ne

10. Jakou formou vaše dítě provozuje další sporty/aktivity?

a) organizovaně – v dalším klubu b) rekreačně c) nárazově

11. Jakému sportu mimo fotbalu se nadále věnuje vaše dítě?

a) hokej b) tenis c) florbal d) basketbal e) lyžování f) atletika

12. Ve volném čase se dítě věnuje:

a) jízda na kole b) plavání c) hraní v parku/zahrada d) běhání f) návštěva sportovních akcí

13. Nejčastěji aktivity spojené s volným časem provozuje:

a) s rodiči b) s kamarády c) sám

14. Nejvíce kamarádů vašeho dítěte pochází:

a) ze školy b) z fotbalu c) jiné prostředí:

15. Nejlepší kamarád vašeho dítěte pochází:

a) ze školy b) z fotbalu c) jiné

16. Vyberte variantu na škále:

Ve fotbalovém týmu má mé dítě dobré vztahy se spoluhráči

Ano Spíše ano Nevím Spíše ne Ne

_____ | _____ | _____ | _____ | _____

V kolektivu se můj syn cítí bezpečně a panuje zde dobrá atmosféra

Ano Spíše ano Nevím Spíše ne Ne

_____ | _____ | _____ | _____ | _____

V kolektivu mého syna jsou horší kamarádské vztahy, z důvodu vyšší konkurence

Ano Spíše ano Nevím Spíše ne Ne

_____ | _____ | _____ | _____ | _____

Tímto bych Vám ráda poděkovala za věnovaný čas s vyplňováním dotazníku.

Dotazník odevzdejte příslušnému trenérovi vašeho klubu.

Děkuji

A - Etický kodex

11 zásad hráče klubu

S vědomím postavení v rámci českého fotbalu a se zvláštním zřetelem k mezinárodním aktivitám klubu, s úctou k tradicím klubu a jeho příznivcům, reprezentujícím město, region a Českou republiku, jsou členové klubu zavázáni plnit následující zásady:

Zásady hráče

1. Hrajeme Fair play – to znamená mnohem více než jen pouhé respektování pravidel. Je to také vyjádření vzájemné úcty, respektu a přátelství se všemi členy kluby, soupeři, rozhodčími, partnery klubu a rodiči hráčů.
2. Neponižujeme spoluhráče ani soupeře.
3. Jsme jeden tým – podporujeme a spolupracujeme se svými spoluhráči a kolegy.
4. Své úkoly a povinnosti plníme s maximální zodpovědností a co nejefektivněji, ve shodě se všemi psanými i nepsanými etickými a sportovními pravidly tak, aby ostatní členové klubu, partneři a fanoušci mohli na svůj klub hrdí.
5. Během tréninku pokaždé vynakládáme maximální úsilí ke zvýšení své výkonnosti a k péči o svoji dlouhodobou sportovní kariéru.
6. Jsme hrdi na svůj klub, pečujeme o jeho dobré jméno, jsme k němu loajální, nekritizujeme ho na veřejnosti, podněty a výhrady řešíme na půdě klubu.
7. Pečujeme o majetek a sportovní vybavení klubu.
8. Jsme příkladem pro druhé, především pro mladé, začínající hráče.
9. Dbáme o své zdraví a životosprávu.
10. Nezúčastňujeme se žádné činnosti, která se neslučuje se zásadami slušného chování, psanými i nepsanými etickými a sportovními pravidly. Činnost s prvky podvodného jednání je zcela vyloučena.
11. Fanoušci – uvědomujeme si, že jsou nedílnou součástí klubu a zejména pro ně fotbal hrajeme.

A - Etický kodex

11 zásad trenéra klubu

S vědomím postavení v rámci českého fotbalu a se zvláštním zřetelem k mezinárodním aktivitám klubu, s úctou k tradicím klubu a jeho příznivcům, reprezentujícím město, region a Českou republiku, jsou členové klubu zavázáni plnit následující zásady:

Zásady trenéra týmu A

1. Trenér respektuje jedinečnost každého sportovce bez ohledu na jeho původ, etnickou příslušnost, rasu či barvu pleti, náboženské a politické přesvědčení.
2. Svou práci vykonává s největší možnou mírou profesionality, odbornosti, vstřícnosti, porozumění a ochoty pomoci, bez jakýchkoli předsudků a stereotypů.
3. Své úkoly a povinnosti plní s maximální zodpovědností a co nejefektivněji, ve shodě se všemi psanými i nepsanými etickými a sportovními pravidly.
4. Trenér se neustále vzdělává, zvyšuje svou odbornost a nové poznatky přenáší do každodenní praxe (sebevzdělávání, odborné semináře, moderní trendy v oboru).
5. Vzájemně se respektuje se všemi členy klubu, hráči, partnery a rodiči hráčů.
6. Nezúčastňuje se žádné činnosti, která se neslučuje s výkonem jeho práce a výchovou sportovců. S vykonáváním činnosti trenéra je neslučitelné korupční jednání či podvodné jednání jiného druhu.
7. Je ke klubu loajální, pečuje o jeho dobré jméno, chová se tak, aby vytvářel jeho pozitivní image jak ve městě a regionu, tak v celé společnosti. Podněty či výhrady řeší s vedením klubu výhradně na jeho půdě.
8. Trenér jde svým chováním příkladem pro své svěřence a členy realizačního týmu.
9. Trenér nezkresleně prezentuje svou práci na sociálních sítích, v médiích nebo na veřejnosti.
10. Trenér dbá vedle důrazu na výkon a výsledek rovněž o zdraví sportovců.

11. Trenér uznává soupeře, kterého se snaží překonat či porazit pouze způsoby vytyčenými pravidly, má ke svým soupeřům a rozhodčím respekt i mimo sportovní zápolení.
-

A - Etický kodex

Etický kodex rodiče

S vědomím postavení v rámci českého fotbalu a se zvláštním zřetelem k mezinárodním aktivitám klubu, s úctou k tradicím klubu a jeho příznivcům, reprezentujícím město, region a Českou republiku, jsou členové klubu zavázáni plnit následující zásady:

Zásady rodiče hráče A

1. Posilujte smysl fair play u dětí a dospívajících, kteří jsou do sportu aktivně zapojeni. Fair play znamená mnohem více, než jen pouhé respektování pravidel, nese v sobě stopy přátelství, respektování soupeře a sportovního ducha. Je to způsob myšlení, nikoliv pouhé chování.
 2. Respektujte své dítě, podporujte jeho zájmy a ved'te ho k aktivnímu životu.
 3. Povzbuzujte své dítě, aby hrálo dle pravidel. Pamatujte na to, že děti se nejlépe učí podle příkladu, oceňujte i dobrou hru soupeře.
 4. Neuvádějte své dítě do rozpaků tím, že křičíte na hráče, rodiče nebo rozhodčí. Vašemu dítěti naopak pomůže, když ukážete pozitivní přístup ke hře a všem účastníkům. Nevyjadřujte se negativně o týmu na veřejnosti a na internetových stránkách, podněty a připomínky řešte s trenéry a vedoucími mužstev.
 5. Netlačte na soutěžení v mladších věkových kategoriích. Klad'te důraz na vývoj a trénink ke zlepšování dovedností a rozvíjení schopností mladého sportovce. Dítě musí mít ze hry radost.
 6. Naučte se pravidla hry, respektujte soupeře. Jakákoliv kritika hře jen škodí.
 7. Vyzdvihujte pozitivní věci, nikdy nekřičte nebo fyzicky nenapadejte své dítě po zápase nebo tréninku, je to naprosto destruktivní přístup. Pracujte na tom, aby tyto věci z mládežnického sportu zmizely. Odměňujte potleskem dobrý výkon nejen při výhrách, ale i při prohrách.
 8. Uvědomte si důležitost a význam trenéra pro vývoj hráče, komunikujte s nimi a podporujte je.
 9. Dbejte na správnou životosprávu dětí – co a jak často jedí, jestli dostatečně pijí, zda mají dostatek kvalitního spánku.
 10. Netrestejte děti formou zákazu sportování, možná je to naopak jediné prostředí, kde se cítí dobře.
-
11. Omlouvejte své dítě z tréninků a zápasů včas, aby je mohl nahradit někdo jiný.